

Pyhäjoen kunnan varhaiskasvatussuunnitelma

Nimi	Pyhäjoen kunnan varhaiskasvatussuunnitelma
Kunta	Pyhäjoki
Hyväksymispäivämäärä	15.6.2017

SISÄLTÖ

1. Varhaiskasvatussuunnitelman laadinta, arviointi ja kehittäminen.	1
2. Paikalliset erityispiirteet ja varhaiskasvatuksen järjestämisen tavat.	2
3. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma.	3
4. Vaihtoehtoiseen pedagogiikkaan tai erityiseen katsomukseen perustuva varhaiskasvatus.	4
5. Varhaiskasvatuksen järjestäminen ja toimintamuodot.	5
6. Varhaiskasvatus osana lapsen kasvun ja oppimisen polkua.	7
7. Arvoperusta.	8
8. Oppimiskäsitys.	11
9. Pedagogisesti painottunut kasvatuksen, opetuksen ja hoidon kokonaisuus.	12
10. Laaja-alainen osaaminen.	13
10.1. Ajattelu ja oppiminen.	13
10.2. Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu.	14
10.3. Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot.	14
10.4. Monilukutaito ja tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen.	14
10.5. Osallistuminen ja vaikuttaminen.	15
11. Toimintakulttuurin kehittäminen ja sitä ohjaavat periaatteet.	16
12. Varhaiskasvatuksen oppimisympäristöt.	19
13. Yhteistyö varhaiskasvatuksessa.	20
14. Pedagogisen toiminnan viitekehys.	22
15. Pedagoginen dokumentointi.	23
16. Monipuoliset työtavat.	24
17. Leikki kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin lähteenä.	25
18. Oppimisen alueet.	26
18.1. Kielten rikas maailma.	26
18.2. Ilmaisun monet muodot.	28
18.3. Minä ja meidän yhteisömme.	29
18.4. Tutkin ja toimin ympäristössäni.	30
18.5. Kasvan, liikun ja kehityn.	32
19. Kieleen ja kulttuuriin liittyviä tarkentavia näkökulmia.	33
20. Tuen järjestämistä ohjaavat periaatteet.	35

21. Yhteistyö lapsen, huoltajan ja muiden asiantuntijoiden kanssa tuen aikana.	36
22. Tuen toteuttaminen varhaiskasvatuksessa.	37
23. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma tuen aikana.	38
24. Pedagogisen toiminnan arviointi ja kehittäminen.	39

1. Varhaiskasvatussuunnitelman laadinta, arviointi ja kehittäminen

Paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma on tärkeä asiakirja, sillä se tukee ja ohjaa paikallisesti varhaiskasvatuksen järjestämistä, toteuttamista ja kehittämistä. Se edistää laadukkaan ja yhdenvertaisen varhaiskasvatuksen toteutumista koko kunnassa ohjaten henkilöstön toimintaa.

Varhaiskasvatussuunnitelmaa laadittaessa on otettu huomioon muun muassa paikalliset erityispiirteet, pedagogiset painotukset, lasten tarpeet ja varhaiskasvatusta koskeva arviointitieto. Paikallisen suunnitelman muodostamisessa on huomioitu lain, asetuksen ja valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden edellyttämät tavoitteet ja sisällöt, kuten myöskin erilaiset paikalliset varhaiskasvatusta koskevat strategiat ja asiakirjat.

Pyhäjoen varhaiskasvatussuunnitelma on laadittu kaikkia toimintamuotoja koskevaksi eli päiväkotia, ryhmäperhepäiväkotia ja perhepäivähoitoa koskevaksi. Eri toimintamuodot voivat laatia omia toimintamuotokohtaisia varhaiskasvatussuunnitelmiaan käyttäen paikallista varhaiskasvatussuunnitelmaa pohjana.

Pyhäjoen varhaiskasvatussuunnitelman on tehnyt suunnitelman laatimiseen erikseen nimetty työryhmä. Varhaiskasvatuksen henkilöstölle ja huoltajille on annettu mahdollisuus osallistua paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman laatimiseen ja kehittämiseen. Henkilöstölle ja huoltajille on järjestetty muun muassa erilaisia kyselyjä aiheesta, huoltajille on pidetty keskustelutilaisuuksia ja henkilökunnalle on pidetty koulutustilaisuuksia. Myös paikallisten yhteistyötahojen kanssa on keskusteltu varhaiskasvatussuunnitelman sisällöstä.

Paikallisen varhaiskasvatuksen sisällön kehittäminen on jatkuva prosessi, sillä varhaiskasvatuksen järjestäjän tehtävänä on arvioida antamaansa varhaiskasvatusta sekä osallistua myös ulkopuolisen varhaiskasvatustoiminnan arviointiin. Arviointia toteutetaan säännöllisesti henkilökunnalle ja huoltajille - arvioinnin pohjalta toimintaa kehitetään systemaattisesti eteenpäin pyhäjokisten lasten ja heidän perheidensä hyvinvoinnin tukemiseksi.

Yhdessä, yhdessä, yhdessä, yhdessä on niin mukavaa.

Yhdessä, yhdessä, yhdessä paljon aikaan saa.

Yhdessä voi leikkiä ja näytelmiä keksiä

tai satuja lueskella tai tehdä läksyjä.

Yhdessä voi kerätä pilviä ja sieniä

***tai hoitaa kissanpoikasia,
harmaita ja pieniä.***

Yhdessä voi seikkailla, yhdessä voi haaveilla.

Yksinään ei yksikään, paljon pysty tekemään.

On lystiä, kun ystäviä ollaan keskenään.

Yhdessä, yhdessä, yhdessä on niin mukavaa.

Yhdessä paljon aikaan saa.

Kaarina Helakisa

2. Paikalliset erityispiirteet ja varhaiskasvatuksen järjestämisen tavat

Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostamaa kokonaisuutta, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka. Pyhäjoella varhaiskasvatusta järjestetään päiväkodissa, ryhmäperhepäiväkodeissa, perhepäivähoidossa ja avoimena varhaiskasvatuksena.

Pyhäjoella toteutettava varhaiskasvatus on laadukasta, lapsi- ja perhelähtöisyyteen perustuvaa palvelua. Toiminnan lähtökohtana on lapsen kehityksen tukeminen monipuolisen toiminnan avulla yhteistyössä huoltajien kanssa. Tavoitteenamme on ohjata lasta ihmisenä kasvamisessa ja vaalia lapsuutta vuorovaikutuksessa ympäristön, aikuisten ja toisten lasten kanssa.

Järjestämme lapsille mielekästä ja tavoitteellista toimintaa lämpimässä, kannustavassa, turvallisessa ja kiireettömässä ilmapiirissä. Painotamme vuorovaikutustaitojen ja sosiaalisten suhteiden oppimista. Opettelemme kuuntelemista, kertomista, toisten huomioimista ja tunteiden ilmaisua. Toiminnan tavoitteena on jokaisen lapsen itseluottamuksen ja oppimisedellytysten tukeminen sekä kaikinpuolinen hyvinvointi. Kannustamme lapsia oma-aloitteisuuteen sekä itsenäistymiseen. Lasten pitkäjänteisyyttä ja keskittymiskykyä kehitämme tekemällä loppuun aloitetut tehtävät. Omista tavaroista ja vaatteista sekä leikkivälineistä huolehtiminen on osa lasten arkipäivää. Lähtökohtana meillä on omilla aivoilla ja sydämellä ajatteleva lapsi. Toiminnassa tärkeänä tavoitteena pidämme juurien ja siipien antamista lapsille.

Paikalliset erityispiirteet

Pyhäjoen varhaiskasvatukselle on omaleimasta varhaiskasvatuksen toteuttaminen useissa pienissä yksiköissä. Pyhäjoella suurin osa varhaiskasvatuksesta toteutetaan ryhmäperhepäiväkodeissa. Ryhmäperhepäiväkodeissa sisarukset pyritään sijoittamaan samaan yksikköön huoltajien toiveiden mukaan.

Yhteisöllisyys korostuu huoltajien ja työntekijöiden välillä - pienessä kunnassa korostuu yhteistyön helppous eri tahojen kanssa. Toiminta on joustavaa.

Maalaispitäjänä luonto ja maaseutu ovat lähellä kaikissa yksiköissä tuoden oman erityispiirteensä Pyhäjoella toteutettavaan varhaiskasvatukseen. Toimintaympäristö koetaan turvalliseksi. Liikunta- ja kulttuuripalvelut ovat monipuolisia.

3. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma

Varhaiskasvatussuunnitelma laaditaan jokaiselle päivähoitossa olevalle lapselle yhteistyössä huoltajien kanssa ja suunnitelman toteutumista arvioidaan säännöllisesti. Yksittäisen lapsen varhaiskasvatus perustuu huoltajien, henkilöstön ja tarvittaessa yhteistyökumppaneiden yhdessä hoitosuhteen alussa laatimaan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan, jonka tavoitteena on lapsen yksilöllisyyden ja huoltajien näkemyksen huomioon ottaminen toiminnan järjestämisessä. Suunnitelman lähtökohtana on lapsen etu ja tarpeet.

Pyhäjoella varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelun huoltajien kanssa käy se henkilö, jolla on eniten pedagogista osaamista tähän tehtävään ja joka tuntee lapsen parhaiten. Ennen varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelun pitämistä keskustellaan lapsen kanssa työskentelevien kasvattajien kanssa näkemyksistä liittyen lapsen kasvuun, kehitykseen ja oppimiseen. Tällä tavoin varhaiskasvatussuunnitelmassa saadaan huomioitua lapsen tarpeet mahdollisimman laajasti.

Varhaiskasvatussuunnitelma koostuu lapsen tietojen, taitojen ja ominaisuuksien havainnoinnista. Päivähoidon henkilöstö ja huoltajat kirjaavat omat havaintonsa lapsesta, joiden pohjalta pidetään yhteinen keskustelu. Henkilöstön tehtävänä on havainnoida lapsen kehitystä systemaattisesti ja tietoisesti. Suunnitelman perusteella koko henkilöstö voi toimia johdonmukaisesti ja lapsen yksilölliset tarpeet tiedostaen. Mikäli lapsesta ilmenee huolta voidaan ottaa yhteyttä ulkopuolisiin auttajatahoihin. Varhaiskasvatussuunnitelmaan voidaan palata milloin tahansa tilanteen vaatiessa, mutta pääsääntöisesti suunnitelmaa päivitetään vuosittain lapsen hoidon jatkuessa.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman sisältää seuraavat asiat:

- lapsen kehitykseen ja oppimiseen liittyvät vahvuudet sekä lapsen kiinnostuksen kohteet
- lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia tukevat tavoitteet sekä toimenpiteet tavoitteiden toteuttamiseksi sekä toteutumisen arviointi
- lapsen mahdollisesti tarvitsema tuki
- mahdollinen lääkehoitosuunnitelma
- lasten, henkilöstön ja huoltajien yhdessä sopimat asiat
- suunnitelman laatimiseen osallistuneet muut mahdolliset asiantuntijat
- tieto siitä, milloin suunnitelma on laadittu ja tarkistettu ja milloin suunnitelma tarkistetaan seuraavan kerran.

Varhaiskasvatussuunnitelman rinnalla Pyhäjoen kunnassa on käytössä Lapset puheeksi -menetelmä, joka syventää varhaiskasvatussuunnitelman tavoitteita huoltajien kanssa tehtävästä yhteistyöstä. Lapset puheeksi -menetelmällä keskustellaan huoltajien kanssa oman lapsen elämänpiiriin liittyvistä vahvuuksista ja haavoittuvuuksista. Mikäli keskustelun aikana ilmenee huolta lapsen ja perheen tilanteesta, siirrytään neuvonpitovaiheeseen, johon on mahdollista kutsua myös perheen kannalta tarpeellisia päivähoiton ulkopuolisia perhettä auttavia ammattihenkilöitä.

4. Vaihtoehtoiseen pedagogiikkaan tai erityiseen katsomukseen perustuva varhaiskasvatus

Kaikessa varhaiskasvatuksessa tulee noudattaa laissa, sopimuksissa ja varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa varhaiskasvatukselle asetettuja yleisiä tavoitteita ja toimintaperiaatteita. Varhaiskasvatuksen järjestäjä voi tarjota varhaiskasvatuspalveluita, joka perustuu vaihtoehtoiseen pedagogiikkaan tai erityiseen katsomukseen.

Pyhäjoen kunnassa ei ole tarjolla varhaiskasvatuspalveluiden järjestäjiä, joiden toiminta perustuisi vaihtoehtoiseen pedagogiikkaan tai erityiseen katsomukseen.

5. Varhaiskasvatuksen järjestäminen ja toimintamuodot

Varhaiskasvatuslain mukaan varhaiskasvatuksen tavoitteena on

1. edistää jokaisen lapsen iän ja kehityksen mukaista kokonaisvaltaista kasvua, terveyttä ja hyvinvointia;
2. tukea lapsen oppimisen edellytyksiä ja edistää elinikäistä oppimista ja koulutuksellisen tasa-arvon toteuttamista;
3. toteuttaa lapsen leikkiin, liikkumiseen, taiteisiin ja kulttuuriperintöön perustuvaa monipuolista pedagogista toimintaa ja mahdollistaa myönteiset oppimiskokemukset;
4. varmistaa kehittävä, oppimista edistävä, terveellinen ja turvallinen varhaiskasvatusympäristö;
5. turvata lasta kunnioittava toimintatapa ja mahdollisimman pysyvät vuorovaikutussuhteet lasten ja varhaiskasvatushenkilöstön välillä;
6. antaa kaikille lapsille yhdenvertaiset mahdollisuudet varhaiskasvatukseen, edistää sukupuolten tasa-arvoa sekä antaa valmiuksia ymmärtää ja kunnioittaa yleistä kulttuuriperinnettä sekä kunkin kielellistä, kulttuurista, uskonnollista ja katsomuksellista taustaa;
7. tunnistaa lapsen yksilöllisen tuen tarve ja järjestää tarkoituksenmukaista tukea varhaiskasvatuksessa tarpeen ilmettyä tarvittaessa monialaisessa yhteistyössä;
8. kehittää lapsen yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja, edistää lapsen toimimista vertaisryhmässä sekä ohjata eettisesti vastuulliseen ja kestävään toimintaan, toisten ihmisten kunnioittamiseen ja yhteiskunnan jäsenyyteen;
9. varmistaa lapsen mahdollisuus osallistua ja saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin;
10. toimia yhdessä lapsen sekä lapsen vanhemman tai muun huoltajan kanssa lapsen tasapainoisen kehityksen ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin parhaaksi sekä tukea lapsen vanhempaa tai muuta huoltajaa kasvatustyössä.

Kunnan velvollisuus on huolehtia siitä, että varhaiskasvatusta on saatavissa kunnan järjestämänä siinä laajuudessa ja sellaisin toimintamuodoin, kuin kunnassa oleva tarve edellyttää.

Pyhäjoen kunnassa varhaiskasvatusta järjestetään yhdessä päiväkodissa, viidessä ryhmäperhepäiväkodissa ja perhepäivähoidossa hoitajan kotona tai lasten kotona. Tämän lisäksi varhaiskasvatusta järjestetään muuna varhaiskasvatuksena, esimerkiksi kerho- ja leikkikenttätoimintana. Ryhmäperhepäiväkodit ovat sijoittuneet kolmelle eri kylälle - kirkonkylälle, Yppäriin sekä Parhalahdelle. Yksi ryhmäperhepäiväkoti toimii vuorohoitoyksikkönä.

Varhaiskasvatuksen toimintamuodot eroavat toisistaan oppimisympäristöiltään, resursseiltaan, henkilöstön koulutukselta ja kelpoisuusvaatimuksilta, henkilöstörakenteilta sekä lapsiryhmien koolta.

Pyhäjoella eri varhaiskasvatusmuodot tekevät säännöllisesti yhteistyötä keskenään, muun muassa osallistumalla lasten kanssa yhdessä erilaisiin tapahtumiin. Työntekijöiden kesken jaetaan muun muassa erilaisia toimintaideoita, osallistutaan yhteisiin koulutustilaisuuksiin ja tyky-iltoihin.

Päiväkoti Kivitasku

Päiväkoti Kivitasku on 3-5-vuotiaille lapsille suunnattu yksikkö. Toiminnassa painotetaan pienryhmätoimintaa. Lapsiryhmät muodostetaan siten, että niiden toiminnasta tulee pedagogisesti tarkoituksenmukaisia. Ryhmien muodostamisessa otetaan huomioon henkilöstön mitoituksen ja ryhmien enimmäiskokoon liittyvät säännökset. Päiväkodissa hoito- ja kasvatustehtävissä toimivista vähintään kolmanneksen tulee olla kelpoisia lastentarhanopettajan tehtävään, muilla tulee olla sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annetun lain mukainen ammatillinen kelpoisuus.

Päivähoidon henkilöstön moniammatillisuus on laadukkaan varhaiskasvatuksen voimavara. Kun kaikkien osaaminen on tasapuolisesti käytössä vastuut, tehtävät ja ammattiroolit toteutuvat tarkoituksenmukaisella tavalla.

Varhaiskasvatustalaki korostaa pedagogiikan merkitystä ja samalla lastentarhanopettajan pedagogista vastuuta. Kokonaisvastuu toiminnan suunnittelusta, toiminnan suunnitelmallisuuden ja tavoitteellisuuden toteutumisesta sekä toiminnan arvioinnista ja kehittämisestä on lastentarhanopettajalla. Lastentarhanopettajat, lastenhoitajat ja muu varhaiskasvatuksen henkilöstö suunnittelevat ja toteuttavat toimintaa yhdessä.

Perhepäivähoito

Perhepäivähoito on pienessä ryhmässä toteutettavaa varhaiskasvatusta. Sitä voidaan järjestää perhepäivähoitajan tai lapsen kotona tai ryhmäperhepäiväkodeissa. Kodeissa työskentelevät perhepäivähoitajat sekä ryhmäperhepäiväkotien työntekijät vastaavat oman ryhmänsä toiminnasta. Ryhmäperhepäiväkodin ollessa kolmen työntekijän yksikkö, tulee yhdellä työntekijällä olla vähintään sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annetun lain mukainen kelpoisuus.

Ryhmäperhepäiväkodeissa toiminta on kokonaisvaltaisempaa ja pedagogisen toiminnan lomassa painottuvat myös arjen askareet, kuten kodin hoitoon liittyvät tehtävät. Toiminnassa pidetään tärkeänä toiminnan suunnitelmallisuutta sekä tavoitteellisuutta. Päivähoidon johtaja tukee ja ohjeistaa perhepäivähoitajia tavoitteellisen toiminnan suunnittelussa ja toteuttamisessa.

Muu varhaiskasvatus

Muun varhaiskasvatuksen toteutus ja painopisteet ovat Pyhäjoella avoimessa kerhotoiminnassa sekä leikkikenttätöiminnassa. Toiminta on ohjattua ja tavoitteellista tarjoten muun muassa ulkoilua, taidekasvatusta ja leikkiä sekä huoltajille ohjattua yhdessäoloa lasten kanssa sekä muita sosiaalisia kontakteja.

Varhaiskasvatuksen toteuttamismuodoista ja järjestämistavoista riippumatta toiminnan järjestäjänä voi olla kunta itse, se voi ostaa palvelun yksityiseltä palveluntuottajalta tai sitten palvelun käyttäjä voi hankkia palvelut suoraan yksityiseltä palveluntuottajana. Tällöin kunta toimii valvontaviranomaisena.

6. Varhaiskasvatus osana lapsen kasvun ja oppimisen polkua

Varhaiskasvatus, esiopetus ja perusopetus muodostavat lapsen kehityksen ja oppimisen kannalta johdonmukaisesti etenevän kokonaisuuden ja perustan elinikäiselle oppimiselle. Laadukkaan kokonaisuuden lähtökohtana on, että varhaiskasvatuksen sekä esi- ja perusopetuksen henkilöstö tuntee koulutusjärjestelmän sekä sen eri vaiheiden keskeiset tavoitteet, ominaispiirteet ja käytännöt.

Lasten hyvinvoinnin sekä kehityksen ja oppimisen sujuvuuden vuoksi siirtymävaiheet varhaiskasvatuksesta esiopetukseen suunnitellaan ja niitä arvioidaan. Varhaiskasvatuksen järjestäjä luo yhteistyön rakenteet ja tiedonsiirron käytännöt, joiden avulla siirtymät kotoa varhaiskasvatukseen, varhaiskasvatuksen aikana sekä varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja sieltä perusopetukseen ovat mahdollisimman sujuvia.

Pyhäjoella tehdään yhteistyötä varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen välillä siten, että keväisin järjestetään yhteinen keskustelutilaisuus varhaiskasvatuksesta esiopetukseen siirtyvistä lapsista. Siirtymävaiheissa tehdään huoltajan kanssa yhteistyötä lapsen edun mukaisesti. Tietojen siirtämisessä voidaan hyödyntää varhaiskasvatuksen aikana koottuja dokumentteja, kuten lapselle laadittua varhaiskasvatussuunnitelmaa. Tiedon siirrossa noudatetaan voimassa olevia säädöksiä.

7. Arvoperusta

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden arvoperustan yleisperiaatteina ovat lapsen edun ensisijaisuus, lapsen oikeus hyvinvointiin, huolenpitoon ja suojeluun, lapsen mielipiteen huomioon ottaminen sekä yhdenvertaisen ja tasa-arvoisen kohtelun vaatimus ja lapsen syrjintäkielto YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen, varhaiskasvatustien ja YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan yleissopimuksen mukaisesti.

Lapsuuden itseisarvo

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on suojella ja edistää lasten oikeutta hyvään ja turvalliseen lapsuuteen. Varhaiskasvatus perustuu käsitykseen lapsuuden itseisarvosta. Jokainen lapsi on ainutlaatuinen ja arvokas juuri sellaisena kuin hän on. Jokaisella lapsella on oikeus tulla kuulluksi, nähdä, huomioon otetuksi ja ymmärretyksi omana itsenään sekä yhteisönsä jäsenenä.

Ihmisenä kasvaminen

Varhaiskasvatus perustuu elämän, kestävän elämäntavan ja ihmisoikeuksien kunnioittamiseen sekä ihmisarvon loukkaamattomuuteen. Henkilöstö tukee lasten kasvua ihmisyyteen, jota kuvaa pyrkimys totuuteen, hyvyyteen ja kauneuteen sekä oikeudenmukaisuuteen ja rauhaan. Varhaiskasvatuksessa arvostetaan sivistystä, mikä ilmenee tavassa suhtautua itseän, muihin ihmisiin, ympäristöön ja tietoon sekä tavassa ja tahdossa toimia oikein. Henkilöstö ohjaa lapsia toimimaan arvoperustan mukaisesti sekä keskustelemaan arvoista ja ihanteista. Varhaiskasvatuksessa kiusaamista, rasismia tai väkivaltaa ei hyväksytä missään muodossa eikä keneltäkään.

Lapsen oikeudet

Lapsella on oikeus ilmaista itseään, mielipiteitään ja ajatuksiaan sekä tulla ymmärretyksi niillä ilmaisun keinoilla, joita hänellä on. Jokaisella lapsella on oikeus hyvään opetukseen, huolenpitoon ja kannustavaan palautteeseen. Lapsella on oikeus leikkiä, oppia leikkien ja iloita oppimastaan sekä rakentaa käsitystä itsestään, identiteetistään ja maailmasta omien lähtökohtiensa mukaisesti. Lapsella on oikeus yhteisöllisyyteen ja ryhmään kuulumiseen. Lapsella on oikeus saada tietoa monipuolisesti, käsitellä tunteita ja ristiriitoja sekä kokeilla ja opetella uusia asioita.

Yhdenvertaisuus, tasa-arvo ja moninaisuus

Varhaiskasvatus edistää suomalaisen yhteiskunnan demokraattisia arvoja, kuten yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja moninaisuutta. Lapsilla tulee olla mahdollisuus kehittää taitojaan ja tehdä valintoja esimerkiksi sukupuolesta, syntyperästä, kulttuuritaustasta tai muista henkilöön liittyvistä syistä riippumatta. Henkilöstön tulee luoda moninaisuutta kunnioittava ilmapiiri. Varhaiskasvatus rakentuu moninaiselle suomalaiselle kulttuuriperinnölle, joka muotoutuu edelleen lasten, heidän huoltajiensa sekä henkilöstön vuorovaikutuksessa.

Perheiden monimuotoisuus

Ammatillinen, avoin ja kunnioittava suhtautuminen monimuotoisiin perheisiin ja perheiden erilaisiin kieliin, kulttuureihin, katsomuksiin ja uskontoihin, perinteisiin sekä kasvatusnäkökulmiin luo edellytyksiä hyvälle kasvatusyhteistyölle. Lasten perheidentiteettiä ja perhesuhteita tuetaan siten, että jokainen lapsi voi kokea oman perheensä arvokkaaksi.

Terveellinen ja kestävä elämäntapa

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on ohjata lapsia terveyttä ja hyvinvointia edistäviin elämäntapoihin. Lapsille tarjotaan mahdollisuuksia kehittää tunnetaitojaan ja esteettistä ajatteluaan. Varhaiskasvatuksessa tunnustetaan ja noudatetaan kestävän elämäntavan periaatteita niin, että sosiaalinen, kulttuurinen, taloudellinen ja ekologinen ulottuvuus huomioidaan. Varhaiskasvatus luo perustaa ekososiaaliselle sivistykselle niin, että ihminen ymmärtää ekologisen kestävyden olevan edellytys sosiaaliselle kestävyydelle ja ihmisoikeuksien toteutumiselle.

PAIKALLISESTI PAINOTTUVAT ARVOT

Pyhäjoen varhaiskasvatuksessa paikallisesti painottuvat ja toteutettavat arvot pohjautuvat lasten huoltajille sekä henkilöstölle tehtyihin kyselyihin. Kokosimme kyselyjen pohjalta tärkeimmät arvot, joista neljä seuraavaa arvoa nousivat esille kaikkein tärkeimpinä arvoina sekä huoltajilla että henkilöstöllä.

Hoidon luotettavuus ja turvallisuus

Pyhäjoen varhaiskasvatuksessa henkilöstön rooli on keskeinen, sillä vakituiset ja koulutetut työntekijät muodostavat hoidossa luotettavan ja turvallisen kokonaisuuden. Työntekijöiden sitoutuneisuus työhönsä vaikuttaa työn laatuun. Lapsimäärän koetaan olevan oikea suhteessa työntekijöiden määrään.

Lapsista välitetään - läsnäolo tuo heille turvallisen olon. Lasten tarpeista huolehditaan ja lapselle annetaan tukea ja lohdutusta hänen sitä tarvitessaan. Koemme tärkeäksi, että turvallisuus näkyy tavallisessa arjessa, muun muassa noudattamalla sovittuja sääntöjä, puuttumalla epäkohtiin ja noudattamalla kasvatuksessa yhtenäisiä käytäntöjä. Myös toimintaympäristöt, tilat ja välineet ovat turvalliset.

Varhaiskasvatuksessamme toteutamme aktiivisesti tiedonsiirtoa ja kuulumisten vaihtoa huoltajien ja työntekijöiden välillä. Keskeistä toiminnassamme on luottamuksellisuus ja vaitiolovelvollisuus. Kiitosta olemme myös saaneet toiminnan joustavuudesta.

Välittäminen, syli ja lämpö

Pidämme tärkeänä toiminnassa, että lapsi huomioidaan yksilöllisesti. Työntekijät huolehtivat turvallisuudesta antaen lohdutusta ja tukea, tarjoamalla lämpöä ja syliä sekä selvittämällä ristiriitatilanteet. Tasa-arvoisuus, rehellisyys, oikeudenmukaisuus ja positiivinen asenne kuvastavat varhaiskasvatustyötämme.

Varhaiskasvatustyössä kunnioitamme ja arvostamme huoltajien toiveita.

Leikki, kaverit ja sosiaalisuus

Sanotaan, että leikki on lapsen työtä. Toteutamme tätä periaatetta varhaiskasvatuksessamme mahdollistamalla leikin, leikin jatkuvuuden ja vapaan leikin päivittäin.

Tuemme toiminnassamme lasten välisiä kaverisuhteita sekä yhteis- ja ryhmäleikkejä, kaikki ovat kavereita keskenään. Kannustamme lapsia toimimaan ryhmässä opettamalla lapsille sosiaalia käyttäytymissääntöjä ja - tapoja. Pidämme tärkeänä erilaisuuden hyväksymistä ja toisten kohtelemista ystävällisesti. Kiusaamisen ennaltaehkäisy on varhaiskasvatuksessamme tärkeää.

Rajojen asettaminen ja kasvat

Pyhäjoen varhaiskasvatuksessa opetamme hyviä tapoja arjen eri tilanteissa noudattamalla sääntöjä päivittäisissä toimissa ja lasten leikeissä - myös työntekijöiden kesken on tärkeää pitää kiinni yhteisistä säännöistä. Ohjaamme lapsia oikeana ja väärän erottamiseen sekä toisten kunnioittamiseen.

Varhaiskasvatuksessa tuemme lapsen kasvua yhteistyössä huoltajien kanssa, huoltajien toiveita kunnioittaen.

Toiminnassamme keskeistä on positiivinen työote, ”löydä hyvä lapsesta”.

Kuvio Pyhäjoen varhaiskasvatuksen arvoista, menetelmistä ja tavoitteista. Juuret kuvaavat arvojamme, lehdet menetelmiämme ja hedelmät tavoitteitamme.

8. Oppimiskäsitys

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet on laadittu perustuen oppimiskäsitykseen, jonka mukaan lapset kasvavat, kehittyvät sekä oppivat vuorovaikutuksessa muiden ihmisten ja lähiympäristön kanssa. Oppimiskäsitys pohjautuu myös näkemykseen lapsesta aktiivisena toimijana. Lapset ovat synnynnäisesti uteliaita ja haluavat oppia uutta, kerrata ja toistaa asioita. Oppiminen on kokonaisvaltaista ja sitä tapahtuu kaikkialla. Siinä yhdistyvät tiedot, taidot, toiminta, tunteet, aistihavainnot, keholliset kokemukset ja ajattelu. Oppimista tapahtuu muun muassa lasten havainnoissa ja tarkkaillen ympäristöään sekä jäljitellen muiden toimintaa. Lapset oppivat myös leikkien, liikkuen, tutkien, erilaisia työtehtäviä tehden, itseään ilmaisten sekä taiteisiin perustuvassa toiminnassa.

Varhaiskasvatuksessa oppimisen lähtökohtana ovat lasten aiemmat kokemukset, heidän mielenkiinnon kohteensa ja osaamisensa. On tärkeää, että uusilla opittavilla asioilla on yhteys lasten kehittyviin valmiuksiin sekä muuhun kokemusmaailmaan ja kulttuuritaustaan. Lapset oppivat parhaiten voidessaan hyvin ja kokiessaan olonsa turvalliseksi. Myönteiset tunnekokemukset ja vuorovaikutussuhteet edistävät oppimista. Vertaisryhmä ja kokemus yhteisöön kuulumisesta ovat lapsen oppimisen ja osallisuuden kannalta keskeisiä. Lasten tulee saada oppimiseensa henkilöstön ohjausta ja tukea. Lapsia kiinnostava, tavoitteellinen ja sopivasti haastava toiminta innostaa oppimaan lisää. Jokaisen lapsen tulee saada onnistumisen kokemuksia ja iloa omasta toiminnastaan sekä itsestään oppijana.

Leikki on varhaiskasvatuseräisten lasten oppimiselle merkityksellistä. Se on lasta motivoivaa ja iloa tuottavaa toimintaa, jossa lapset samalla oppivat monia taitoja ja omaksuvat tietoa. Varhaiskasvatuksessa tulee ymmärtää leikin itseisarvo lapselle sekä sen pedagoginen merkitys oppimisessa ja lasten kokonaisvaltaisessa kehityksessä ja hyvinvoinnissa.

9. Pedagogisesti painottunut kasvatuksen, opetuksen ja hoidon kokonaisuus

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa pedagogiikka perustuu määriteltyyn arvoperustaan, käsitykseen lapsesta, lapsuudesta sekä oppimisesta. Pedagogiikalla tarkoitetaan monitieteiseen, erityisesti kasvatus- ja varhaiskasvatustieteelliseen tietoon perustuvaa, ammatillisesti johdettua ja ammattihenkilöstön toteuttamaa suunnitelmallista ja tavoitteellista toimintaa lasten hyvinvoinnin ja oppimisen toteutumiseksi. Se näkyy varhaiskasvatuksen toimintakulttuurissa, oppimisympäristöissä sekä kasvatuksen, opetuksen ja hoidon kokonaisuudessa. Pedagogiikan painottuminen varhaiskasvatuksen kokonaisuudessa edellyttää pedagogista asiantuntemusta sekä sitä, että henkilöstöllä on yhteinen ymmärrys siitä, miten lasten oppimista ja hyvinvointia voidaan parhaalla tavalla edistää.

Varhaiskasvatus toteutuu henkilöstön, lasten ja ympäristön vuorovaikutuksessa, jossa kasvatus, opetus ja hoito muodostavat eheän kokonaisuuden. Näitä kolmea ulottuvuutta voidaan tarkastella käsitteellisesti erillisinä, mutta käytännön toiminnassa ne nivoutuvat yhteen. Tämä mahdollistaa kokonaisvaltaisen lähestymistavan lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen edistämiseksi. Kasvatus, opetus ja hoito painottuvat eri tavoin eri-ikäisten lasten toiminnassa sekä varhaiskasvatuksen eri toimintamuodoissa.

Kasvatus on toimintaa, jonka myötä kulttuuriset arvot, tavat ja normit välittyvät, muovautuvat ja uudistuvat. Osaltaan kasvatuksen tavoite on siirtää kulttuuriperintöä sekä tärkeitä pidettyjä arvoja ja traditioita seuraavalle sukupolvelle. Kasvatuksen avulla ohjataan lapsia muodostamaan omia mielipiteitään ja arvioimaan kriittisesti vallitsevia ajattelu- ja toimintatapoja sekä toimimaan eettisesti kestäväällä tavalla. Kasvatuksen sivistystehtävänä on ohjata tietoisesti lasten yksilöllisen identiteetin muotoutumista siten, että lapset oppivat havaitsemaan oman toimintansa vaikutukset toisiin ihmisiin ja ympäristöönsä. Lasten kehitystä tuetaan niin, että he oppivat toimimaan sekä käyttämään osaamistaan myös toisten hyväksi.

Opetuksen lähtökohtana on varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa määritelty oppimiskäsitys. Opetuksen tarkoitus on edistää lasten oppimista ja auttaa lapsia luomaan merkityksiä itsestään, toisista ihmisistä sekä ympäröivästä maailmasta. Varhaiskasvatuksessa lapsia innostetaan ja motivoitetaan opettelemaan uusia asioita sekä ohjataan käyttämään erilaisia oppimisen tapoja. Opetus tukee ja siinä hyödynnetään lasten luontaista uteliaisuutta ja tutkimisen halua. Opetuksessa otetaan huomioon lasten kehittyvät taidot, mielenkiinnon kohteet ja vahvuudet sekä lasten yksilölliset tuen tarpeet. Lisäksi opetuksen perustana ovat oppimisympäristöille, laajalaiselle osaamiselle ja pedagogiselle toiminnalle asetetut tavoitteet.

Hoito on fyysisistä perustarpeista huolehtimista sekä tunnepohjaista välittämistä. Tavoitteena on, että lapsi tuntee itsensä arvostetuksi ja ymmärretyksi sekä kokee olevansa yhteydessä toisiin ihmisiin. Vastavuoroinen ja kunnioittava vuorovaikutussuhde sekä myönteinen kosketus ja läheisyys muodostavat perustan hyvälle hoidolle ja huolenpidolle. Päivittäin toistuvat tilanteet, kuten ruokailu, pukeminen ja riisuminen, lepo ja hygieniasta huolehtiminen ovat keskeinen osa lapsen päivää. Varhaiskasvatuksen hoitotilanteet ovat aina samanaikaisesti kasvatus- ja opetustilanteita, joissa opitaan esimerkiksi vuorovaikutustaitoja, itsestä huolehtimisen taitoja, ajan hallintaa sekä omaksutaan hyviä tottumuksia.

10. Laaja-alainen osaaminen

Varhaiskasvatuksessa luodaan pohjaa lasten laaja-alaiselle osaamiselle. Laaja-alainen osaaminen muodostuu tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon kokonaisuudesta. Osaaminen tarkoittaa myös kykyä käyttää tietoja ja taitoja sekä toimia tilanteen edellyttämällä tavalla. Siihen, miten lapset käyttävät tietojaan ja taitojaan, vaikuttavat lasten omaksumat arvot ja asenteet sekä tahto toimia. Laaja-alaisen osaamisen tarve nousee ympäröivän maailman muutoksista. Ihmisenä kasvaminen, opiskelu, työnteko sekä kansalaisena toimiminen nyt ja tulevaisuudessa edellyttävät tiedon- ja taidonalat ylittävää ja yhdistävää osaamista. Laaja-alaisen osaamisen kehittyminen edistää lasten kasvua yksilöinä ja yhteisönsä jäseninä. Osaamisen kehittyminen alkaa varhaislapsuudessa ja jatkuu läpi elämän. Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet kulkevat jatkumona varhaiskasvatussuunnitelman perusteista esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelmien perusteisiin. Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet ovat ohjanneet tämän asiakirjan valmistelua, ja ne tulee ottaa huomioon paikallisissa varhaiskasvatussuunnitelmissa.

Laadukas pedagoginen toiminta vahvistaa lasten laaja-alaista osaamista. Laaja-alaisen osaamisen kehittymiseen vaikuttaa se, miten varhaiskasvatuksessa toimitaan, miten eri oppimisympäristöjä käytetään sekä miten lasten hyvinvointia ja oppimista tuetaan. Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet otetaan huomioon toimintakulttuurin ja oppimisympäristöjen kehittämisessä sekä kasvatuksessa, opetuksessa ja hoidossa. Oppimisen alueiden tehtävänä on edistää lasten laaja-alaista osaamista.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa kuvataan viisi toisiinsa liittyvää laaja-alaisen osaamisen osa-aluetta:

- ajattelu ja oppiminen
- kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- monilukutaito ja tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- osallistuminen ja vaikuttaminen.

10.1. Ajattelu ja oppiminen

Ajattelun ja oppimisen taidot kehittyvät vuorovaikutuksessa muiden ihmisten ja ympäristön kanssa ja muodostavat perustan muun osaamisen kehittymiselle ja elinikäiselle oppimiselle. Tiedon hankinta, jäsentäminen ja uuden luominen edellyttävät luovaa ja kriittistä ajattelua, jonka perustaa luodaan varhaiskasvatuksessa. Varhaiskasvatuksen tehtävä on tukea lasten ajattelun ja oppimisen taitoja.

Lasten ajattelu ja oppiminen kehittyvät monipuolisten ja merkityksellisten kokemusten avulla. Ihmettelylle, oivaltamiselle sekä oppimisen ilolle tulee olla tilaa. Leikissä lapsilla on mahdollisuus käyttää mielikuvitustaan ja luovuuttaan, kokeilla yhdessä ideoita ja tutkia maailmaa. Lasten taitoja jäsentää, nimetä ja kuvata ympäristöä ja sen ilmiöitä tuetaan iän ja kehityksen mukaisesti. Lapsia rohkaistaan kysymään ja kyseenalaistamaan. Heidän kanssaan iloitaan onnistumisista ja opetellaan kannustamaan toisia. Lapsia kannustetaan myös sinnikkyyteen ja olemaan lannistumatta epäonnistumisista sekä keksimään ratkaisuja eri tilanteissa. Heitä ohjataan suuntaamaan ja ylläpitämään tarkkaavaisuuttaan. Päivittäinen, riittävä fyysinen aktiivisuus tukee lasten ajattelua ja oppimista. Toiminnan pedagoginen dokumentointi sekä yhteinen pohdinta auttavat lapsia havaitsemaan oppimistaan ja tunnistamaan vahvuuksiaan. Tämä vahvistaa lasten uskoa omiin kykyihinsä.

10.2. Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Lapset kasvavat kulttuurisesti, kielellisesti ja katsomuksellisesti moninaisessa maailmassa. Tämä korostaa sosiaalisten ja vuorovaikutustaitojen sekä kulttuurisen osaamisen merkitystä. Osaamiseen kuuluu taito kuunnella, tunnistaa ja ymmärtää eri näkemyksiä sekä kyky reflektoida omia arvoja ja asenteita. Vuorovaikutustaidoilla sekä kyvyllä ilmaista itseään ja ymmärtää muita on tärkeä merkitys identiteetille, toimintakyvylle ja hyvinvoinnille. Toimiva vuorovaikutus erilaisista kulttuuri- ja katsomustaustoista tulevien ihmisten kanssa edellyttää oman ja muiden kulttuurin ja katsomuksellisen taustan ymmärtämistä ja kunnioittamista. Varhaiskasvatuksen tehtävä on edistää lasten kulttuurista osaamista sekä heidän vuorovaikutus- ja ilmaisutaitojaan.

Lapsia rohkaistaan tutustumaan toisiin ihmisiin, kieliin ja kulttuureihin. Henkilöstö toimii mallina lapsille erilaisten ihmisten sekä kielellisen, kulttuurisen ja katsomuksellisen moninaisuuden myönteisessä kohtaamisessa. Lapsia ohjataan ystävällisyyteen ja hyviin tapoihin. Yhteistyöhön perustuva toiminta luo mahdollisuuksia harjoitella vuorovaikutus- ja ilmaisutaitoja eri tilanteissa ja erilaisten ihmisten kanssa. Lasten kanssa harjoitellaan asettumista toisen asemaan, opetellaan tarkastelemaan asioita eri näkökulmista sekä ratkaisemaan ristiriitatilanteita rakentavasti. Tämä vahvistaa lasten sosiaalisia taitoja. Lapsia tuetaan kulttuuri-identiteettien rakentamisessa. Varhaiskasvatuksessa saadut kokemukset, tiedot ja taidot kulttuuriperinnöstä vahvistavat lapsen kykyä omaksua, käyttää ja muuttaa kulttuuria. Esimerkiksi leikit, ruokailuhetket ja juhlat tarjoavat tilaisuuksia jakaa kokemuksia erilaisista perinteistä ja tavoista. Lapsia tuetaan myönteisen suhteen luomisessa moninaiseen ympäristöön.

10.3. Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Itsestä huolehtimiseen, terveyteen ja turvallisuuteen liittyvät taidot ovat kaikille tärkeitä. Varhaiskasvatuksen tehtävä on vahvistaa lasten hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyviä taitoja sekä ohjata heitä tekemään kestävästä elämäntavan mukaisia valintoja. Varhaiskasvatuksessa tuetaan lasten myönteistä suhtautumista tulevaisuuteen.

Lasten itsenäisyyden asteittaista lisääntymistä tuetaan. Lapsia autetaan ja heitä kannustetaan pyytämään apua sitä tarvitessaan. Lasten kanssa harjoitellaan erilaisia taitoja, kuten pukeutumista, ruokailua sekä henkilökohtaisesta hygieniasta ja omista tavaroista huolehtimista. Lapsia ohjataan toimimaan vastuullisesti ja turvallisesti varhaiskasvatuksen oppimisympäristöissä sekä lähiluonnossa ja liikenteessä. Lasten kanssa käsitellään heidän hyvinvointiaan edistäviä asioita kuten levon, ravinnon, liikunnan ja mielen hyvinvoinnin merkitystä. Lapsia autetaan tunteiden ilmaisussa ja itsesäätelyssä. Lasten tunnetaidot vahvistuvat, kun heidän kanssaan opetellaan havaitsemaan, tiedostamaan ja nimeämään tunteita. Lapsia ohjataan myös kunnioittamaan ja suojelemaan omaa ja toisten kehoa.

10.4. Monilukutaito ja tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Monilukutaitoa sekä tieto- ja viestintäteknologista osaamista tarvitaan lasten ja perheiden arjessa, ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa sekä yhteiskunnallisessa osallistumisessa. Monilukutaito sekä tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen edistävät lasten kasvatuksellista ja koulutuksellista tasa-arvoa. Varhaiskasvatuksen tehtävänä on tukea näiden taitojen kehittymistä.

Monilukutaito on kulttuurisesti moninaisten viestien ja ympäröivän maailman ymmärtämisen sekä vuorovaikutuksen näkökulmasta keskeinen perustaito. Monilukutaidolla tarkoitetaan erilaisten

viestien tulkinnan ja tuottamisen taitoja. Monilukutaidon perustana on laaja tekstikäsitelmä, jonka mukaan erilaiset tekstit voivat olla muun muassa kirjoitetussa, puhutussa, audiovisuaalisessa tai digitaalisessa muodossa. Siihen sisältyy erilaisia lukutaitoja kuten kuvanlukutaito, numeerinen lukutaito, medialukutaito ja peruslukutaito. Monilukutaito liittyy kiinteästi ajattelun ja oppimisen taitoihin. Lasten kanssa nimetään asioita ja esineitä sekä opetellaan erilaisia käsitteitä. Lapsia innostetaan tutkimaan, käyttämään ja tuottamaan viestejä erilaisissa, myös digitaalisissa, ympäristöissä. Monilukutaitoisiksi kehittyäkseen lapset tarvitsevat aikuisen mallia sekä rikkaita tekstiympäristöä, lasten tuottamaa kulttuuria sekä lapsille soveltuvia kulttuuripalveluja.

Lasten kanssa tutkitaan ja havainnoidaan tieto- ja viestintäteknologian roolia arkielämässä sekä tutustutaan erilaisiin tieto- ja viestintäteknologisiin välineisiin, sovelluksiin ja peleihin. Digitaalista dokumentointia hyödynnetään leikeissä, tutkimisessa, liikkumisessa sekä taiteellisessa kokemisessa ja tuottamisessa. Mahdollisuudet kokeilla ja tuottaa sisältöjä itse ja yhdessä muiden lasten kanssa käyttäen apuna tieto- ja viestintäteknologiaa edistävät lasten luovan ajattelun ja yhteistoiminnan taitoja sekä lukutaitoa. Henkilöstö ohjaa lapsia tieto- ja viestintäteknologian monipuoliseen ja turvalliseen käyttöön.

Arjessa monilukutaito sekä tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen näkyvät muun muassa kirjastoretkinä, kirjojen lukemisena, valokuvauksena, elokuvien tekemisena, osallistumalla sanomalehti- ja mediataitoviikkoon sekä erilaisina mediakasvatustapoina.

10.5. Osallistuminen ja vaikuttaminen

Aktiivinen ja vastuullinen osallistuminen ja vaikuttaminen luovat perustan demokraattiselle ja kestäväälle tulevaisuudelle. Tämä edellyttää yksilöltä taitoa ja halua osallistua yhteisön toimintaan sekä luottamusta omiin vaikutusmahdollisuuksiinsa. Lasten oikeuksiin kuuluvat kuulluksi tuleminen ja osallisuus omaan elämään vaikuttavissa asioissa. Varhaiskasvatuksessa kunnioitetaan näitä demokratian toteutumisen keskeisiä periaatteita. Varhaiskasvatuksen tehtävä on tukea lasten kehittyviä osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja sekä kannustaa omaaloitteisuuteen.

Lasten arvostava kohtaaminen, heidän ajatustensa kuunteleminen ja aloitteisiin vastaaminen vahvistavat lasten osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja. Lapset suunnittelevat, toteuttavat ja arvioivat toimintaa yhdessä henkilöstön kanssa. Samalla lapset oppivat vuorovaikutustaitoja sekä yhteisten sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkitystä. Henkilöstö huolehtii siitä, että jokaisella lapsella on mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa. Osallistumisen ja vaikuttamisen kautta lasten käsitys itsestään kehittyy, itseluottamus kasvaa ja yhteisössä tarvittavat sosiaaliset taidot muovautuvat.

11. Toimintakulttuurin kehittäminen ja sitä ohjaavat periaatteet

Varhaiskasvatuksen toimintakulttuuri rakentuu ja muotoutuu useista eri tekijöistä ja osa-alueista, jotka näkyvät alla olevassa kuvassa.

Varhaiskasvatuksen kehittyvä toimintakulttuuri

Oppiva yhteisö toimintakulttuurin ytimenä

Varhaiskasvatuksessa toimitaan yhteisönä, jossa lapset ja henkilöstö oppivat yhdessä ja toisiltaan. Oppivassa yhteisössä on tilaa erilaisille mielipiteille ja tunteille. Lapsia ja henkilöstöä kannustetaan rohkeasti jakamaan ajatuksiaan ja kokeilemaan uudenlaisia toimintatapoja. Jatkuvasti toimintaansa arvioiva ja kehittävä yhteisö haastaa itseään sekä tunnistaa ja hyödyntää vahvuuksiaan. Oppivassa yhteisössä arvostetaan kunnioittavaa ja huomaavaista käytöstä. Yhteisö rohkaisee kokeiluun, yrittämiseen ja sinnikkyytteen sekä sallii myös erehtymisen. Yhdessä tekeminen ja osallisuuden kokemukset vahvistavat yhteisöä.

Henkilöstöä kannustetaan itsearviointiin, tiedon ja osaamisen jakamiseen ja samalla ammatilliseen kehittymiseen. Yhdessä sovittujen tavoitteiden ja tehtävien pohdinta, oman työn säännöllinen arviointi sekä huoltajilta ja muilta yhteistyökumppaneilta saatu palaute edistävät yhteisön oppimista. Oppimista edistää myös kehittämistyöstä, arvioinneista ja tutkimuksesta saadun tiedon hyödyntäminen.

Leikkiin ja vuorovaikutukseen kannustava yhteisö

Leikkiin kannustavassa toimintakulttuurissa tunnustetaan leikin merkitys lapsen hyvinvoinnille ja oppimiselle. Henkilöstö tunnistaa leikkiä rajoittavia tekijöitä ja kehittää leikkiä edistäviä toimintatapoja ja oppimisympäristöjä. Lapsilla ja henkilöstöllä on mahdollisuus kokea yhdessä tekemisen ja leikin iloa. Yhteisössä kannustetaan kaikkia kekseliäisyyteen, mielikuvituksen käyttöön, omaan ilmaisuun ja luovuuteen. Leikki saa näkyä ja kuulua. Lasten leikkialoitteille, kokeiluille ja elämyksille annetaan tilaa, aikaa ja leikkirauhaa. Leikkiville lapsille ja aikuisille mahdollistetaan keskittyminen leikkiin.

Varhaiskasvatuksen toimintakulttuuriin kuuluu henkilöstön keskinäinen yhteistyö sekä vuorovaikutus huoltajien ja lähiympäristön kanssa. Yhteisön jäsenet kunnioittavat toisiaan ja arvostavat yhteistyötä. Yhteisö rohkaisee lapsia hyvään vuorovaikutukseen sekä toimimaan ryhmän jäsenenä. Henkilöstö tukee lasten vertaissuhteiden syntymistä ja vaalii ystävyyssuhteita. Turvallisessa yhteisössä puututaan ristiriitoihin ja opetellaan rakentavia keinoja niiden ratkaisemiseen.

Osallisuus, yhdenvertaisuus ja tasa-arvo

Inklusiivisessa toimintakulttuurissa edistetään osallisuutta, yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa kaikessa toiminnassa. Lasten, henkilöstön ja huoltajien aloitteita, näkemyksiä ja mielipiteitä arvostetaan. Tämä edellyttää osallisuutta edistävien toimintatapojen sekä rakenteiden tietoista kehittämistä. Lasten ymmärrys yhteisöstä, oikeuksista, vastuusta ja valintojen seurauksista kehittyy osallisuuden kautta. Osallisuutta vahvistaa lasten sensitiivinen kohtaaminen ja myönteinen kokemus kuulluksi ja nähdyksi tulemisesta. Lasten ja huoltajien osallistuminen toiminnan suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin vahvistaa osallisuutta. Jokainen henkilöstön jäsen on tärkeä osa kasvatusyhteisöä.

Yhteisön jäsenet tulevat kohdatuiksi ja kohdelluiksi yhdenvertaisina riippumatta henkilöön liittyvistä tekijöistä. Yhdenvertaisuus ei merkitse samanlaisuutta. Toimintakulttuurin kehittämisen kannalta on tärkeää, että yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa koskevista asenteista keskustellaan työyhteisössä. Lisäksi tulee pohtia, miten esimerkiksi kieleen, etnisyyteen, katsomukseen, vammaisuuteen, sukupuoleen ja sen moninaisuuteen liittyvät asenteet näkyvät puheissa, eleissä, teoissa ja toimintatavoissa. Vuorovaikutuksen ja kielenkäytön mallit sekä tavat toimia stereotyyppisten oletusten mukaisesti välittyvät lapsille. Varhaiskasvatus on sukupuolisensitiivistä. Henkilöstö rohkaisee lapsia tekemään valintoja ilman sukupuoleen tai muihin henkilöön liittyviin seikkoihin sidottuja stereotyyppisiä rooleja ja ennako-odotuksia. Henkilöstö tunnistaa lasten keskinäisten kohtaamisten eriarvoistavia piirteitä sekä puuttuu niihin hienotunteisesti ja johdonmukaisesti. Myönteisellä ja kannustavalla vuorovaikutuksella tuetaan lapsen oman identiteetin ja itsetunnon kehitystä.

Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus

Varhaiskasvatus on osa kulttuurisesti muuntuvaa ja monimuotoista yhteiskuntaa. Kulttuurinen moninaisuus nähdään voimavarana. Yhteisössä tunnustetaan, että oikeus omaan kieleen, kulttuuriin, uskontoon ja katsomukseen on perusoikeus. Varhaiskasvatuksessa arvostetaan ja hyödynnetään suomalaista kulttuuriperintöä ja kansalliskieliä sekä yhteisön ja ympäristön kulttuurista, kielellistä ja katsomuksellista monimuotoisuutta. Tämä edellyttää henkilöstöltä tietoa toisista kulttuureista ja erilaisista katsomuksista sekä taitoa nähdä ja ymmärtää asioita monesta näkökulmasta ja asettua toisen asemaan. Erilaisista ajattelu- ja toimintatavoista keskustellaan rakentavasti ja luodaan myös uusia tapoja toimia yhdessä. Samalla edistetään kulttuurisesti kestävästä kehitystä.

Kielitietoisessa varhaiskasvatuksessa tiedostetaan, että kielet ovat läsnä jatkuvasti ja kaikkialla. Henkilöstö ymmärtää kielen keskeisen merkityksen lasten kehityksessä ja oppimisessa, vuorovaikutuksessa ja yhteistyössä sekä identiteettien rakentumisessa ja yhteiskuntaan kuulumisessa. Monikielisyuden näkyväksi tekeminen tukee lasten kehitystä kulttuurisesti moninaisessa maailmassa. Henkilöstön tulee tiedostaa, että he ovat lapsille kielellisiä malleja, ja kiinnittää huomiota omaan kielenkäyttöön. Henkilöstö rohkaisee lapsia käyttämään kieltä monipuolisesti. Lasten kielelliset lähtökohdat huomioidaan, ja heille annetaan aikaa ja mahdollisuuksia vaihteleviin kielenkäytön tilanteisiin.

Hyvinvointi, turvallisuus ja kestävä elämäntapa

Varhaiskasvatuksessa arvostetaan terveellisiä, turvallisia ja liikunnallisia elämäntapoja. Varhaiskasvatuksen yhteisössä liikutaan monipuolisesti sisällä ja ulkona sekä vältetään pitkäkestoista istumista. Lasten hyvinvointia edistetään antamalla mahdollisuus päivän aikana rauhoittumiseen ja lepoon sekä tarjoamalla monipuolista, terveellistä ja riittävää ravintoa. Toimintakulttuurin kehittämisessä huomioidaan yhteisön mahdollisuus toimia kiireettömässä ja keskittymistä edistävässä ympäristössä. Selkeä ja suunnitelmallinen, mutta joustava päivän rakenne edistää hyvinvointia.

Varhaiskasvatuksessa pidetään huolta koko yhteisön fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta turvallisuudesta. Lapsella on oikeus saada lohdutusta sitä tarvitessaan. Varhaiskasvatuksessa ei sallita kiusaamista, väkivaltaa eikä häirintää. Kiusaaminen tunnistetaan, siihen puututaan ja sitä ehkäistään tietoisesti ja suunnitelmallisesti. Lasten kanssa opetellaan tunnistamaan ja ratkaisemaan ristiriitoja rakentavasti. Häirintä-, kiusaamis- tai väkivaltilanteista keskustellaan lasten huoltajien kanssa ja etsitään yhdessä ratkaisuja. Turvallisuuden edistämiseen kuuluu myös tapaturmien suunnitelmallinen ehkäisy ja seuranta, turvallisuuskasvatus sekä tiloista ja välineistä huolehtiminen. Varhaiskasvatus edellyttää toimivaa ja sitoutunutta turvallisuuden johtamista sekä turvallisuusasiat hallitsevaa henkilöstöä.

Kaikessa toiminnassa huomioidaan ekologisesti, sosiaalisesti, kulttuurisesti ja taloudellisesti kestävä elämäntavan välttämättömyys. Arjen valinnoilla ja toimilla ilmentetään vastuullista suhtautumista luontoon ja ympäristöön. Varhaiskasvatuksessa edistetään välineiden ja tilojen yhteiskäyttöä, kohtuullisuutta, säästäväisyyttä, korjaamista ja uusiokäyttöä.

12. Varhaiskasvatuksen oppimisympäristöt

Varhaiskasvatuksen oppimisympäristöt muodostuvat varhaiskasvatussyksiköiden sisä- ja ulkotiloista, lähiympäristöstä luontoineen, psyykkisestä ja sosiaalisesta ympäristöstä sekä materiaaleista ja välineistä. Pyhäjoella luonto on lähellä ja retket lähiympäristöön kuuluvat kaikkien varhaiskasvatussyksiköiden toimintaan.

Varhaiskasvatus toimii yhteistyössä eri toimijoiden kanssa, erityisesti Pyhäjoen kulttuuritoimen, kirjaston, koulun sekä seurakunnan kanssa. Varhaiskasvatuksessa lapsia tutustutetaan eri kulttuuriperintökohteisiin tekemällä vierailuja esimerkiksi museoon. Kulttuuritoimen kautta päästään osallistumaan erilaisiin esityksiin ja tapahtumiin. Varhaiskasvatus järjestää myös itsenäisesti erilaisia vierailukohteita lapsille, esimerkiksi teatteriin tai eläinpuistoon.

Päiväkodilta lapset käyvät vuosittain uimassa Raahen uimahallissa. Kirjastossa järjestään säännöllisesti satuhetki lapsille, johon päivähoidosta osallistutaan mahdollisuuksien mukaan. Kirjastossa käydään päivittämässä myös päivähoitopaikkojen kirjavalikoimia sekä katsomassa erilaisia esityksiä. Lasten huoltajia osallistetaan pyytämällä heitä kertomaan lastensa mieltymyksistä ja toiveista eri tapahtumiin tai vierailukohteisiin.

Varhaiskasvatussympäristöjen turvallisuutta on pidetty Pyhäjoella aina tärkeänä. Kaikissa yksiköissä on asianmukaiset palo- ja turvallisuussuunnitelmat, joita tarkistetaan ja käydään läpi henkilöstön kanssa säännöllisin väliajoin. Ensiapukoulutuksia tarjotaan henkilöstölle säännöllisesti. Lapsille opetetaan sisä- ja ulkotilojen säännöt ja toimintatavat.

Varhaiskasvatuksessa kiinnitetään huomioita ergonomiaan, ekologisuuteen, viihtyisyyteen ja esteettömyyteen. Tilojen valaistuksesta ja akustiikasta huolehditaan riittävällä valaistuksella sekä seinien ja kattojen akustiikkalevyillä. Siisteyteen kiinnitetään huomiota niin henkilökunnan kuin lastenkin toimin. Toiminnassamme lapsia opetetaan ekologisuuteen kierrättämällä esimerkiksi askartelutarvikkeita ja viemällä roskia kierrätyspisteille yhdessä lasten kanssa.

13. Yhteistyö varhaiskasvatuksessa

Yhteistyöllä tuetaan lapsen varhaiskasvatuksen järjestämistä siten, että jokainen lapsi saa oman kehityksensä ja tarpeidensa mukaista kasvatusta, opetusta ja hoitoa. Vastuu yhteistyön toteutumisesta ja suunnitelmallisuudesta on varhaiskasvatuksen järjestäjällä.

Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö

Huoltajien ja henkilöstön kasvatusyhteistyön toteutuminen on yksi keskeisimmistä varhaiskasvatuksen laadun edellytyksistä. Yhteistyön tavoitteena on huoltajien ja henkilöstön yhteinen sitoutuminen lasten terveen ja turvallisen kasvun, kehityksen ja oppimisen edistämiseen. Luottamuksen rakentaminen sekä tasa-arvoinen vuorovaikutus ja keskinäinen kunnioitus tukevat kasvatusyhteistyötä.

Kasvatustyöhön liittyvistä arvoista, tavoitteista ja vastuista keskustellaan huoltajien kanssa. Yhteistyö on vuorovaikutteista ja edellyttää varhaiskasvatuksen henkilöstöltä aloitteellisuutta ja aktiivisuutta. Yhteistyössä huomioidaan perheiden moninaisuus, lasten yksilölliset tarpeet sekä huoltajuuteen liittyvät kysymykset. Tarvittaessa keskusteluissa voidaan käyttää tulkkia molemminpuolisen ymmärryksen varmistamiseksi.

Yhteistyön erilaisia tehtäviä ja muotoja lapsen varhaiskasvatuksen aikana:

- Lasten päivittäiset tapahtumat ja kokemukset jaetaan huoltajien kanssa -> huoltajien ja henkilöstön havainnot ja keskustelut lapsen päivästä luovat pohjan lapsen kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin turvaamiselle.
- Yhteistyö siirtymävaiheissa, kuten lapsen aloittaessa varhaiskasvatuksessa ja varhaiskasvatuksen aikaisissa siirtymissä, lapsen vaihtaessa päiväkotia tai aloittaessa esiopetuksen.
- Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma.
- Lapsen kehityksen ja oppimisen tuen suunnittelu ja toteuttaminen.
- Tiedottaminen sähköpostilla, yhteydenpito puhelimitse, viikkotiedotteet.
- Huoltajien verkostoituminen ja yhteinen toiminta, esimerkiksi vanhempainillat.

Lasten huoltajilla tulee olla mahdollisuus osallistua varhaiskasvatuksen toiminnan ja kasvatustyön tavoitteiden suunnitteluun ja kehittämiseen yhdessä henkilöstön ja lasten kanssa.

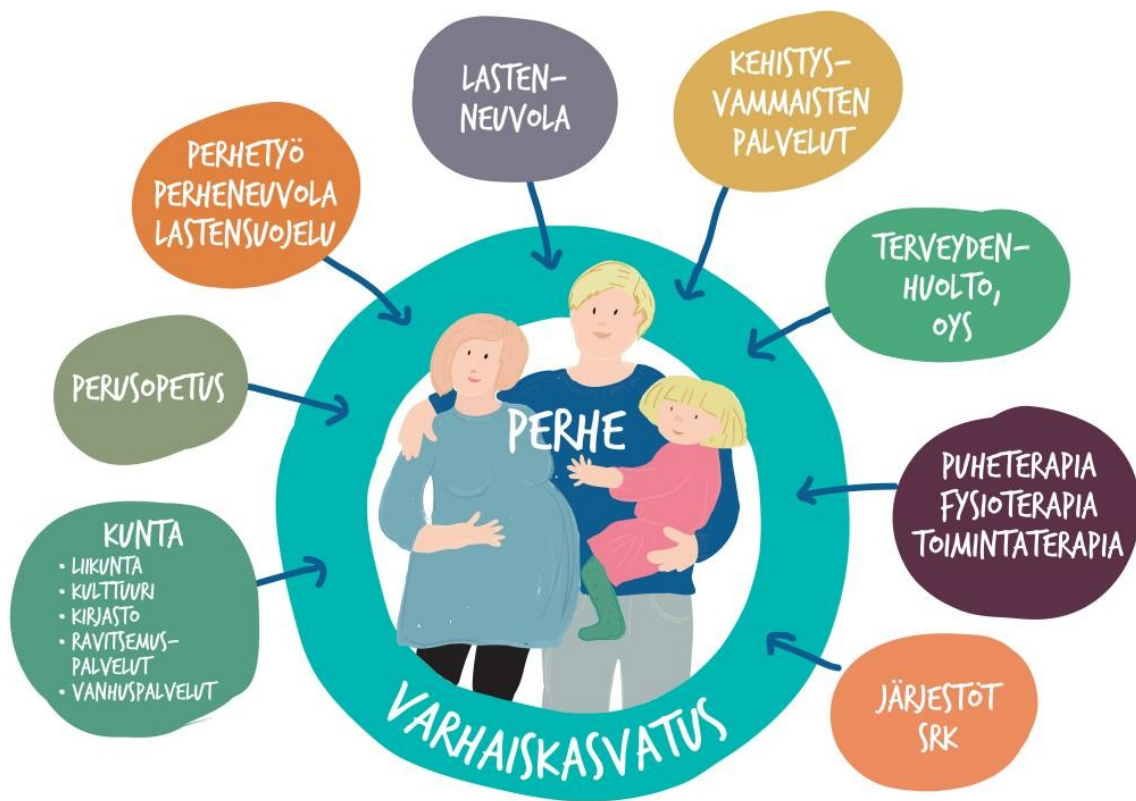
Monialainen yhteistyö

Monialaisen yhteistyön tavoitteena on varmistaa varhaiskasvatuksen toteuttaminen toimintayksiköissä lasten tarpeita vastaavasti.

Pyhäjoen varhaiskasvatuksessa teemme yhteistyötä muun muassa seuraavien tahojen kanssa:

- lastenneuvola
- perheneuvola, perhetyö
- lastensuojelu
- terveydenhuolto ja sosiaalipalveluiden toimijat, erityistyöntekijät (mm. puheterapeutti, fysioterapeutti, hammashoitola, OYS, toimintaterapia)
- kehitysvammaisten palvelut
- perusopetus
- yksityinen varhaiskasvatuspalveluiden tuottaja
- ravitsemuspalvelut
- liikunnasta, kulttuurista ja kirjastosta vastaavat tahot
- vanhuspalvelut
- tekninen palvelukeskus
- lähiympäristön toimijat, muun muassa järjestöt ja seurakunta

Yhteistyön merkitys korostuu, kun jollain näistä tahoista herää huoli lapsen kehityksestä tai hyvinvoinnista tai kun lapsen tukea suunnitellaan ja järjestetään.

Kuvio yhteistyön muodoista perheen ja varhaiskasvatuksen kanssa.

14. Pedagogisen toiminnan viitekehys

Varhaiskasvatuksen pedagogista toimintaa ja sen toteuttamista kuvaa kokonaisvaltaisuus. Tavoitteena on edistää lasten oppimista ja hyvinvointia sekä laaja-alaista osaamista. Pedagoginen toiminta toteutuu lasten ja henkilöstön välisessä vuorovaikutuksessa ja yhteisessä toiminnassa. Lasten omaehtoinen, henkilöstön ja lasten yhdessä ideoima sekä henkilöstön johdolla suunniteltu toiminta täydentävät toisiaan.

Varhaiskasvatuksen pedagoginen toiminta läpäisee kasvatuksen, opetuksen ja hoidon kokonaisuuden.

Tavoitteellisen toiminnan perustan luovat arvoperusta, oppimiskäsitys, niihin pohjautuva toimintakulttuuri sekä monipuoliset oppimisympäristöt, yhteistyö ja työtavat.

Lasten mielenkiinnon kohteet ja tarpeet sekä heidän kasvuympäristönsä liittyvät merkitykselliset asiat ovat toiminnan suunnittelun lähtökohtana. Lähtökohtana ovat myös oppimisen alueet. Laadukkaan pedagogisen toiminnan edellytyksenä on suunnitelmallinen dokumentointi, arviointi ja kehittäminen. Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet ohjaavat osaltaan toiminnan suunnittelua.

15. Pedagoginen dokumentointi

Pedagoginen dokumentointi on keskeinen työmenetelmä lapselle suunnatun toiminnan suunnittelussa, toteuttamisessa, arvioinnissa ja kehittämisessä. Lapsen havainnointi on tärkeää onnistuneen pedagogisen dokumentoinnin mahdollistamiseksi.

Pedagogisen dokumentoinnin kautta mahdollistetaan lasten ja huoltajien osallistuminen toiminnan arviointiin, suunnitteluun ja kehittämiseen.

Pyhäjoen varhaiskasvatuksessa pedagogisen dokumentoinnin muotoja ovat muun muassa:

- Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma
- Lapset puheeksi - keskustelussa kirjatut asiat
- Kasvun kansio
- Yksittäiset dokumentit: videot, piirroksot, valokuvat, henkilöstön havainnot.

Pedagoginen dokumentointi tuottaa tietoa lasten elämästä, kehityksestä, kiinnostuksen kohteista, ajattelusta, oppimisesta ja tarpeista sekä lapsiryhmän toiminnasta konkreettisella ja monipuolisella tavalla. Lapsen saavuttamat tiedot ja taidot, kiinnostuksen kohteet ja tarpeet tulevat näkyväksi pedagogisen dokumentoinnin kautta ja ovat toiminnan suunnittelun perusta.

Suunnitelmallisen dokumentoinnin tavoitteena on, että henkilöstö oppii tuntemaan yksittäistä lasta, ymmärtämään lasten välisiä suhteita sekä ryhmän henkilöstön ja lasten välisen vuorovaikutuksen luonnetta. Pedagogisen dokumentoinnin tarkoitus on toteuttaa varhaiskasvatusta lapsilähtöisesti. Dokumentoinnin avulla saatuja tietoja ja ymmärrystä hyödynnetään esimerkiksi työtapojen, oppimisympäristöjen, toiminnan tavoitteiden, menetelmien ja sisältöjen muokkaamisessa jatkuvasti lasten kiinnostusta ja tarpeita vastaavaksi. Suunnitelmallista pedagogista dokumentointia tarvitaan myös lasten kehityksen ja oppimisen tuen tarpeiden arvioinnissa.

16. Monipuoliset työtavat

Pyhäjoen varhaiskasvatuksessa monipuoliset työtavat pohjautuvat varhaiskasvatukselle asetettuihin tehtäviin ja tavoitteisiin huomioiden ryhmäkoko ja lasten ikäjakauma. Lapsilähtöisyys ilmenee huomioimalla lasten tarpeet, edellytykset ja kiinnostuksen kohteet. Työtavat muokkautuvat jokaisessa varhaiskasvatusyksikössä yhdessä lasten kanssa.

Varhaiskasvatuksessa korostuu lasten kannustaminen omaehtoiseen leikkiin sekä leikin ohjaaminen mielekkääseen suuntaan. Lapsille halutaan antaa mahdollisimman monipuolista, toiminnallista sekä heidän luovuuttaan ja osallisuuttaan kannustavaa hoitoa, opetusta ja kasvatusta. Lapsia kannustetaan tutkimaan, liikkumaan sekä taiteellisiin ilmaisutapoihin. Tieto- ja viestintäteknologiaa hyödynnetään toiminnassa.

Kaikissa varhaiskasvatusyksiköissä on oma päivä- ja viikkorytmi, jota muokataan tarpeen mukaan. Viikkorytmituksessa huomioidaan mahdollisimman monipuolisesti erilaiset osa-alueet ohjatusta toiminnasta vapaamuotoisempaan leikkiin ja yhteiseen aikaan. Pienryhmätoiminta mahdollistaa lasten henkilökohtaisemman ohjaamisen ja opettamisen.

Toimintaa ohjaavat kausittaiset teemat, joiden pohjalle rakennetaan erilaisia työtapoja.

Varhaiskasvatuksessa työskentelee ammattihenkilöitä, jotka ovat kiinnostuneita lapsista sekä heidän kehityksestään ja oppimisestaan. Tämä mahdollistaa uusien työtapojen ja toimintamallien syntyminen. Työtapojen käytössä hyödynnetään henkilöstön ja lasten osaamista sekä kokeillaan ja kehitetään uusia työtapoja.

17. Leikki kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin lähteenä

Leikki on keskeistä varhaiskasvatuksessa ja välttämätöntä lasten kokonaisvaltaiselle kehitykselle. Leikki luo pohjan elinikäiselle oppimiselle sekä omaan itseensä ja ympäröivään maailman tutustumiselle. Leikki itsessään tuottaa lapsille iloa, vahvistaa luottamusta itseensä ja omiin kykyihin, opettaa ymmärtämään sosiaalista vuorovaikutusta ja arvoja sekä lisää empatiakykyä. Leikki on lapsuuden perustoimintaa, joka auttaa lasta käsittelemään näkemäänsä, kuulemaansa ja kokemaansa. Leikki kehittyy myönteisessä ja hyväksyvässä ilmapiirissä.

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on tarjota lapsille mahdollisuuksia erilaisiin leikkeihin. Leikki edistää lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia. Leikissä lapsi oppii, mutta lapselle itselleen leikki ei ole tietoisesti oppimisen väline vaan tapa olla ja elää sekä hahmottaa maailmaa. Kokemukset, jotka herättävät lapsissa tunteita, uteliaisuutta ja kiinnostusta, virittävät leikkiin.

Varhaiskasvatuksessa arvostetaan leikkiä ja annetaan tilaa, vapautta sekä aikaa lasten leikkimiselle. Oppimisympäristön tulee olla leikkiin kannustava ja sitä tukeva. Henkilökunta tukee lasten leikkiä ja ymmärtävät sen merkityksen. Henkilökunta on tietoinen leikin eri kehitysvaiheista, eri ikäisten erilaisista tarpeista sekä vertaisryhmien merkityksestä sekä leikkikulttuureista.

Henkilökunta havainnoi ja dokumentoi lasten leikkiä. Leikin havainnointi lisää henkilökunnan ymmärrystä lasten ajattelusta ja kiinnostuksen kohteista sekä heidän tunteistaan ja kokemuksistaan. Havainnoja käytetään leikin ja muun toiminnan suunnittelussa ja ohjaamisessa. Henkilökunnalta edellytetään herkkyyttä ja ammattitaitoa sekä sukupuolisensitiivisyyttä havaita lasten leikkialoitteita ja vastata niihin sopivalla tavalla.

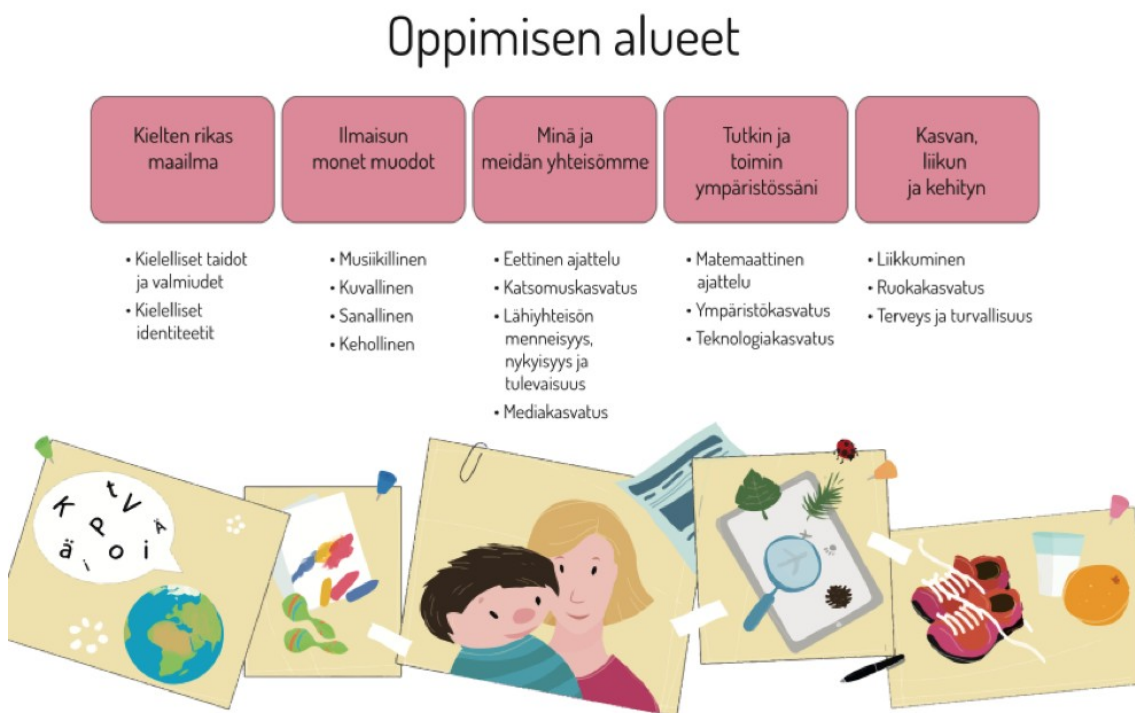
Pitkäkestoiseen leikkiin tarvitaan aikaa, rauhaa ja tilaa sekä sopivia ja lasten saatavilla olevia leikkivälineitä ja materiaaleja. Oppimisympäristöjen tulee joustaa leikkien mukaan, sillä leikit eivät välttämättä pysy paikallaan niille nimetyissä tiloissa.

18. Oppimisen alueet

Oppimisen alueet kuvaavat lasten mielenkiinnon kohteita ja osallisuuden huomioon ottamisen tapoja pedagogisen toiminnan suunnittelussa ja toteuttamisessa.

Oppimisen alueet varhaiskasvatuksessa jaetaan viiteen eri osa-alueeseen, jotka on esitelty alla olevassa kuviossa.

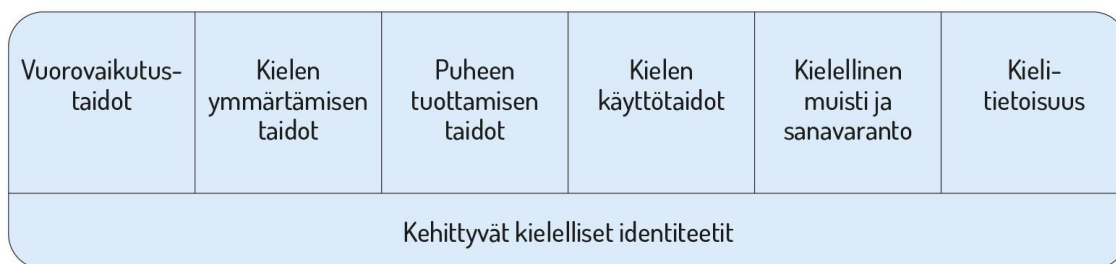
18.1. Kielten rikas maailma

Varhaiskasvatuksen tehtävä on vahvistaa lasten **kielellisten taitojen** ja **valmiuksien** sekä **kielellisten identiteettien** kehittymistä. Varhaiskasvatuksessa vahvistetaan lasten uteliaisuutta ja kiinnostusta kieliin, teksteihin ja kulttuureihin. Kielen kehityksen tukeminen kytkeytyy lapsen monilukutaidon kehittymiseen. Lisäksi se on yhteydessä muun muassa lasten kulttuuriseen osaamiseen ja vuorovaikutukseen liittyvään laaja-alaiseen osaamiseen. Kehittyvät kielelliset taidot avaavat lapsille uusia vaikuttamisen keinoja, mahdollisuuksia osallisuuteen ja aktiiviseen toimijuuteen.

Kieli on lapsille sekä oppimisen kohde että väline. Sen avulla lapsi ottaa haltuun erilaisia tilanteita ja asioita sekä toimii vuorovaikutuksessa muiden kanssa, ilmaisee itseään ja hankkii tietoa. Lasten kielellistä kehitystä tukee monipuolinen varhaiskasvatuksen kieliympäristö sekä yhteistyö huoltajien kanssa. Varhaiskasvatuksessa lapsille annetaan kannustavaa ja johdonmukaista palautetta heidän kielenkäyttö- ja vuorovaikutustaidoistaan.

Lapset voivat samaan aikaan omaksua useita eri kieliä, joiden kehittyminen ja käyttäminen voi olla tilanteittain eriytynyttä. Varhaiskasvatuksessa otetaan huomioon, että lapset kasvavat erilaisissa kielellisissä ympäristöissä. Kotien tavat käyttää kieltä ja olla vuorovaikutuksessa vaihtelevat, ja kodeissa voidaan puhua useita kieliä. Kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta tehdään varhaiskasvatuksessa näkyväksi yhteistyössä huoltajien kanssa. Tämä osaltaan tukee lasten kielellisten identiteettien kehittymistä.

Kielen oppimisen kannalta on tärkeää tiedostaa, että samanikäiset lapset voivat olla eri vaiheissa kielen kehityksen eri osa-alueilla. **Kielelliset identiteetit kehittyvät**, kun lapsia ohjataan ja tuetaan kielellisten taitojen ja valmiuksien keskeisillä osa-alueilla.

Kuvio lasten kielen kehityksen keskeisistä osa-alueista varhaiskasvatuksessa.

Vuorovaikutustaitojen kehittymisen kannalta lasten kokemukset kuulluksi tulemisesta ja siitä, että heidän aloitteisiinsa vastataan, ovat tärkeitä. Henkilöstön sensitiivisyys ja reagointi myös lasten non-verbaaleihin viesteihin on keskeistä. Vuorovaikutustaitojen kehittymistä tuetaan kannustamalla lapsia kommunikoidaan toisten lasten ja henkilöstön kanssa.

Lasten **kielen ymmärtämisen taitoja** tuetaan runsaan kielellisen mallintamisen avulla. Johdonmukainen toiminnan sanallistaminen ja keskusteleminen tukevat lasten sanavarannon kehittymistä. Erilaisissa varhaiskasvatuksen tilanteissa käytetään kuvailevaa ja tarkkaa kieltä. Tarvittaessa käytetään kuvia, esineitä ja tukiviittomia.

Lasten **puheen tuottamisen taitojen** kehittymistä seurataan ja ohjataan. Lapsia rohkaistaan puhumaan eri tilanteissa sekä aikuisten että toisten lasten kanssa. Tämä auttaa lapsia käyttämään ja ymmärtämään puhuttua kieltä. Lasten kanssa kiinnitetään vähitellen huomiota myös äänensävyihin ja äänenpainoihin.

Lasten **kielen käyttötaitoja** ohjataan ja kielen käyttöä pohditaan yhdessä lasten kanssa eri tilanteissa. Tavoitteena on tilannetietoisien kielen käytön vahvistuminen. Lasten kanssa harjoitellaan kertomista, selittämistä ja puheen vuorottelua. Lisäksi eläytyminen, huumorin käyttö sekä hyvien tapojen opettelu vahvistavat lasten kielen käyttötaitoja. Tutustuminen erilaisiin teksteihin tukee kielen käyttötaitojen kehittymistä ja auttaa lapsia havaitsemaan puhutun ja kirjoitetun kielen eroja.

Lasten kielellinen ilmaisu monipuolistuu, kun heidän **kielellinen muistinsa** ja **sanavarantonsa** laajenee. Henkilöstön tehtävä on tukea tietoisesti tätä kehitystä. Kielellisen muistin kehittymistä tukevat esimerkiksi lorujen ja laululeikkien käyttö. Kielellä leikittely, nimeäminen sekä kuvaavien sanojen käyttäminen edistävät lasten kielellisen muistin ja sanavarannon kehittymistä. Kiireetön keskustelu ja lukeminen sekä tarinoiden kerronta tarjoavat mahdollisuuksia pohtia sanojen ja tekstien merkityksiä ja opetella uusia käsitteitä asiayhteyksissä.

Lähiympäristön eri kielten havainnointi tukee lasten **kielitietoisuuden kehittymistä**. Henkilöstön tehtävänä on herättää ja lisätä lasten kiinnostusta suullista ja kirjoitettua kieltä sekä vähitellen myös lukemista ja kirjoittamista kohtaan. Kielen havainnoinnin ja tutkimisen avulla suunnataan lasten huomiota sanojen merkityksistä kielen muotoihin ja rakenteisiin, kuten sanoihin, tavuihin ja äänteisiin. Lapsia rohkaistaan kirjoittamaan ja lukemaan leikkillisesti.

Varhaiskasvatuksessa käytetään rikkaita ja vaihtelevia tekstejä. Lasten kanssa tutustutaan monipuolisesti lastenkirjallisuuteen. Lapsille kerrotaan tarinoita, ja heitä kannustetaan itse keksimään niitä. Lasten kertomuksia, loruja ja sanallisia viestejä dokumentoidaan. Monilukutaitoa tukevassa varhaiskasvatuksessa puheen rinnalla käytetään muun muassa visuaalisia, auditiivisia ja audiovisuaalisia viestejä sekä tekstejä.

18.2. Ilmaisun monet muodot

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on tavoitteellisesti tukea lasten **musiikillisen, kuvallisen** sekä **sanallisen ja kehollisen ilmaisun** kehittymistä sekä tutustuttaa heitä eri taiteenaloihin ja kulttuuriperintöön. Lasten ilmaisulle on luonteenomaista kokonaisvaltaisuus ja ilmaisun eri muotojen luova yhdisteleminen. Taiteellinen kokeminen ja ilmaiseminen edistävät lasten oppimisedellytyksiä, sosiaalisia taitoja ja myönteistä minäkuvaa sekä valmiuksia ymmärtää ja jäsentää ympäröivää maailmaa. Ajattelun ja oppimisen taidot kehittyvät, kun lapset tutkivat, tulkitsevat ja luovat merkityksiä erilaisia ilmaisun taitoja harjoittelemalla. Kyky kuvitella ja luoda mielikuvia on keskeistä myös lapsen eettisen ajattelun kehittymiselle. Kulttuuriperintöön, taiteeseen ja ilmaisun eri muotoihin tutustuminen vahvistaa lasten osaamista myös monilukutaidon sekä osallistumisen ja vaikuttamisen osa-alueilla.

Kulttuuri on tärkeä osa lapsen identiteettiä. Varhaiskasvatuksessa lapsille tarjotaan mahdollisuuksia nähdä ja kokea monipuolisesti taidetta ja kulttuuria. Taiteeseen ja kulttuuriin liittyvät kokemukset vahvistavat lasten kykyä omaksua, käyttää ja tuottaa kulttuuria. Samalla lapset oppivat ymmärtämään taiteen ja kulttuuriperinnön merkitystä ja arvoa.

Ilmaisun eri muodot tarjoavat lapsille keinoja kokea ja hahmottaa maailmaa heitä puhuttelevalla ja innostavalla tavalla. Taiteellinen ilmaisu tarjoaa lapsia motivoivia keinoja havaintojen, tunteiden ja luovan ajattelun näkyväksi tekemiseen. Ilmaisun eri muotoihin tutustutaan moniaistisesti, erilaisia työtapoja, oppimisympäristöjä sekä lähiympäristön kulttuuritarjontaa hyödyntäen. Oppimisympäristöjen esteettisyys, innostavuus, saatavilla olevat monipuoliset välineet ja materiaalit sekä riittävä ohjaus ovat merkityksellisiä ilmaisumuotoihin tutustuttaessa.

Taidekasvatus sisältää sekä spontaania että ennalta suunniteltua toimintaa. Ilmaisun ja oppimisen prosesseissa korostuu kokeilu, tutkiminen, tekemisen eri vaiheiden harjoittelu ja niiden dokumentointi. Jokaisen lapsen yksilöllistä ilmaisua tuetaan ja lasten yhteisille luoville prosesseille annetaan riittävästi aikaa ja tilaa. Henkilöstön, lasten ja yhteistyökumppaneiden erityisosaamisen hyödyntäminen rikastuttaa taidekasvatusta.

Varhaiskasvatuksen **musiikillisen ilmaisun** tavoitteena on tuottaa lapsille musiikillisia kokemuksia sekä vahvistaa lasten kiinnostusta ja suhdetta musiikkiin. Lapsia ohjataan elämykselliseen kuuntelemiseen ja ääniympäristön havainnointiin. Lasten valmiudet hahmottaa musiikkia sekä äänen kestoa, tasoa, sointiväriä ja voimaa kehittyvät leikinomaisen musiikillisen toiminnan kautta. Heidän kanssaan lauletaan, loruillaan, kokeillaan erilaisia soittimia, kuunnellaan musiikkia ja liikutaan musiikin mukaan. Lapset saavat kokemuksia perussykkeestä, sanarytmeistä ja kehosoittamisesta. Lapsia rohkaistaan käyttämään mielikuvitustaan ja ilmaisemaan musiikin herättämiä ajatuksia ja tunteita esimerkiksi kertoen, kuvallisesti ilmaisten tai tanssien. Lapset saavat myös kokemuksia musiikin tekemisestä yhdessä sekä pienimuotoisten musiikkiesitysten harjoitteluprosesseista ja esiintymistilanteiden tuomasta onnistumisen ilosta.

Kuvallisen ilmaisun tavoitteena on kehittää lasten suhdetta kuvataiteeseen, muuhun visuaaliseen kulttuuriin ja kulttuuriperintöön. Lapsilla on mahdollisuus nauttia kuvien tekemisestä sekä saada esteettisiä elämyksiä ja kokemuksia taiteen äärellä. Lapset harjoittavat kuvallista ajatteluaan, havainnointiaan ja kuvien tulkintaa monipuolisen kuvailmaisun avulla. Kuvan tekemisen taitoja kehitetään moniaistisesti sekä yhteyksiä muihin ilmaisun muotoihin rakentaen. Lapset kokeilevat erilaisia kuvan tekemisen tapoja, välineitä ja materiaaleja esimerkiksi maalaamalla, piirtämällä, rakentamalla ja mediaesityksiä tekemällä. Lasten kanssa havainnoidaan heidän itse tekemiään kuvia, taideteoksia, mediasisältöjä, esineitä sekä rakennetun ja luonnon ympäristön kohteita. Lapsia ohjataan tulkitsemaan ja kertomaan ajatuksiaan kuvallisista viesteistä. Kuvia tarkasteltaessa kiinnitetään huomiota esimerkiksi väreihin, muotoihin, materiaaleihin, tekijään, esitysyhteyteen ja kuvien herättämiin tunteisiin.

Suunnittelutaitoja, luovaa ongelmaratkaisua, rakenteiden, materiaalien ja tekniikoiden tuntemusta harjoitellaan käsityöllisen toiminnan kuten muovailun, rakentelun, ompelun ja nikkaroinnin avulla. Käsityöllisen toiminnan ja ilmaisun tavoitteena on tarjota lapsille tekemisen, kokemisen ja oivaltamisen iloa sekä nautintoa työskentelystä, jossa oma luovuus ja kädenjälki näkyvät. Lapsille tarjotaan mahdollisuuksia itse kokeilla, tutkia ja yhdistellä erilaisia pehmeitä ja kovia materiaaleja sekä opetella työskentelyssä tarvittavia tekniikoita. Lapset saavat ideoida ja toteuttaa erilaisia

teoksia ja esineitä. Lasten käsityöllisessä toiminnassa voidaan tarkastella ja hyödyntää sekä lasten taustoihin liittyviä että paikallisia käsityöperinteitä.

Lapsia rohkaistaan **sanalliseen** ja **keholliseen ilmaisuun** esimerkiksi draaman, tanssin ja leikin keinoin. Tavoitteena on, että harjoitukset ja leikit tarjoavat lapsille mahdollisuuden monipuoliseen kielelliseen ja keholliseen kokemukseen, ilmaisuun ja viestintään. Lasten mielikuvituksesta nousevia tai heidän kokemiaan ja havaitsemiaan asioita työstetään yhdessä. Lapset saavat kokemuksia sekä spontaanista ilmaisusta että yhteisesti suunnitellusta, toteutetusta ja arvioidusta luovasta prosessista. Toiminnassa hyödynnetään monipuolisesti esimerkiksi lastenkirjallisuutta, sanataidetta, teatterin eri muotoja, tanssia ja sirkusta.

18.3. Minä ja meidän yhteisömme

Lasten elinpiiri laajenee heidän aloittaessaan varhaiskasvatuksen kodin ulkopuolella. Kodin perinteiden, toimintamallien, arvojen ja katsomusten lisäksi lapset kohtaavat toisenlaisia tapoja ajatella ja toimia. Varhaiskasvatuksen tehtävä on kehittää lasten valmiuksia ymmärtää lähiyhteisön monimuotoisuutta ja harjoitella siinä toimimista. Tehtävää lähestytään **eettisen ajattelun, katsomusten, lähiyhteisön menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden** sekä **median** näkökulmista. Toiminnassa voidaan käyttää monipuolisesti esimerkiksi satuja, musiikkia, kuvataidetta, leikkiä, draamaa, erilaisia mediasisältöjä sekä vierailijoita, vierailuja ja lähiympäristön tapahtumia. Minä ja meidän yhteisömme -oppimisen alue tukee erityisesti lasten kulttuuriseen osaamiseen, vuorovaikutukseen ja ilmaisuun sekä ajatteluun ja oppimiseen liittyvää laaja-alaista osaamista.

Eettisen ajattelun taitojen kehittymistä tuetaan pohtimalla lasten kanssa eri tilanteissa esiintyviä tai lapsia askarruttavia eettisiä kysymyksiä. Teemat voivat liittyä esimerkiksi ystävyyteen, oikean ja väärän erottamiseen, oikeudenmukaisuuteen tai pelon, surun ja ilon aiheisiin. Eettisiä kysymyksiä käsitellään lasten kanssa niin, että he voivat tuntea olonsa turvalliseksi ja hyväksytyksi. Lasten kanssa pohditaan myös ryhmän sääntöjä ja niiden perusteita.

Varhaiskasvatuksen **katsomuskasvatuksessa** yhteisen tutustumisen kohteena ovat lapsiryhmässä läsnä olevat uskonnot ja muut katsomukset. Uskonnottomuutta tarkastellaan muiden katsomusten rinnalla. Tavoitteena on edistää keskinäistä kunnioitusta ja ymmärrystä eri katsomuksia kohtaan sekä tukea lasten kulttuuristen ja katsomuksellisten identiteettien kehittymistä. Lasten kanssa tutustutaan erilaisiin katsomuksiin ja niihin liittyviin perinteisiin. Luontevia tapoja tarkastella katsomuksia ovat esimerkiksi vuodenkiertoon liittyvät juhlat ja tapahtumat sekä päivittäiset tilanteet, kuten pukeutuminen tai ruokailu. Lasten ihmettelylle annetaan tilaa, ja heidän kanssaan pohditaan heitä askarruttavia elämänskysymyksiä.

Katsomuskasvatuksessa tehdään yhteistyötä huoltajien kanssa kunkin perheen taustaa, katsomuksia ja arvoja kuullen ja kunnioittaen. Katsomuskasvatus tukee muun muassa lasten kulttuuriseen osaamiseen, vuorovaikutukseen ja ilmaisuun sekä ajatteluun ja oppimiseen liittyvää laaja-alaista osaamista.

Lähiyhteisön menneisyyttä, nykyisyyttä ja tulevaisuutta pohtimalla suunnataan lasten mielenkiintoa historiallisiin asioihin sekä hyvän tulevaisuuden rakentamiseen. Lisäksi tarkastellaan lasten kasvuympäristöjen moninaisuutta.

Lapsille luodaan mahdollisuuksia eläytyä menneisyyden tapahtumiin ja tilanteisiin. Tärkeitä tiedon lähteitä ovat lapset ja heidän henkilöhistoriansa, lähiyhteisön jäsenet, esineistöt ja ympäristöt. Lisäksi voidaan hyödyntää lasten huoltajien asiantuntemusta heidän omasta kulttuuriperinnöstään. Menneeseen aikaan voidaan tutustua esimerkiksi lasten isovanhempien lapsuuden leikkien ja musiikin avulla.

Nykyhetkeä tarkastellaan käsittelemällä lasten kanssa heitä askarruttavia tai kiinnostavia ajankohtaisia asioita. Lasten kanssa tarkastellaan myös lähiyhteisön moninaisuutta sitä kunnioittaen. Tarkastelun kohteena ovat muun muassa ihmisten, sukupuolten ja perheiden moninaisuus. Tavoitteena on kasvattaa lapsia ymmärtämään, että ihmiset ovat erilaisia mutta samanarvoisia.

Menneisyyden ja nykyisyyden lisäksi on tärkeää pohtia tulevaisuutta ja sitä, miten voimme vaikuttaa suotuisan tulevaisuuden toteutumiseen. Tulevaisuuden pohdinta voi liittyä esimerkiksi tulevan vuodenajan leikkien tai oman oppimisympäristön suunnitteluun. Lasten kanssa voidaan esimerkiksi rakentaa tulevaisuuden mielikuvitusmaailmoja tai pohtia tulevaa lapsia kiinnostavien ammattien kautta.

Varhaiskasvatuksessa **mediakasvatuksen** tehtävänä on tukea lasten mahdollisuuksia toimia aktiivisesti ja ilmaista itseään yhteisössään. Lasten kanssa tutustutaan eri medioihin ja kokeillaan median tuottamista leikinomaisesti turvallisissa ympäristöissä. Lasten elämään liittyvää mediasisältöä ja sen todenmukaisuutta pohditaan yhdessä lasten kanssa. Samalla harjoitellaan kehittyvää lähde- ja mediakriittisyyttä. Lapsia ohjataan käyttämään mediaa vastuullisesti ottaen huomioon oma ja toisten hyvinvointi. Mediassa esiintyviä teemoja voidaan käsitellä lasten kanssa esimerkiksi liikunnallisissa leikeissä, piirtämällä tai draaman keinoin.

18.4. Tutkin ja toimin ympäristössäni

Varhaiskasvatuksen tehtävä on antaa lapsille valmiuksia havainnoida, jäsentää ja ymmärtää ympäristöään. Lapsia ohjataan tutkimaan ja toimimaan luonnossa ja rakennetussa ympäristössä. Varhaiskasvatus tukee lasten **matemaattisen ajattelun** kehittymistä sekä vahvistaa myönteistä suhtautumista matematiikkaan. Varhaiskasvatukseen sisältyy myös **ympäristökasvatusta** ja **teknologiakasvatusta**. Oppimisympäristöihin liittyvät omakohtaiset havainnot, kokemukset ja elämykset auttavat lapsia ymmärtämään syy- ja seuraussuhteita sekä kehittymään ajattelijoina ja oppijoina. Lasten kehittyvä taito nimetä asioita sekä käyttää erilaisia käsitteitä edistää monilukutaitoa.

Varhaiskasvatuksen tavoitteena on tarjota oivaltamisen ja oppimisen iloa **matemaattisen ajattelun** eri vaiheissa oleville lapsille. Lapset tutustuvat matematiikkaan ja sen osa-alueisiin havainnollisen ja leikinomaisen toiminnan myötä. Lapsia ohjataan kiinnittämään huomiota päivittäisissä tilanteissa ja ympäristössä ilmenevään matematiikkaan. Lapsia innostetaan pohtimaan ja kuvailemaan matemaattisia havaintojaan. Havaintoja ilmaistaan ja tarkastellaan esimerkiksi kehollisesti tai eri välineiden ja kuvien avulla. Lapsille tarjotaan mahdollisuuksia luokitella, vertailla ja asettaa järjestykseen asioita ja esineitä sekä löytää ja tuottaa säännönmukaisuuksia. Lapsia kannustetaan myös oppimisympäristöön liittyvien ongelmien löytämisessä, pohtimisessa ja päättelyssä sekä ratkaisujen etsimisessä.

Lukukäsitteen kehittymistä tuetaan monipuolisesti vuorovaikutteisissa tilanteissa, esimerkiksi leikkiä ja lapsia houkuttelevia materiaaleja hyödyntäen. Lapsia innostetaan havainnoimaan lukumääriä ympäristöstä ja taitojen karttuessa liittämään ne lukusanaan ja numeromerkkeihin taitojensa mukaan. Lukujonotaitoja ja nimeämistä voidaan kehittää esimerkiksi lorujen ja riimien avulla. Lasten kanssa kokeillaan mittaamista ja harjoitellaan sijainti- ja suhdekäsitteitä esimerkiksi liikuntaleikeissä, piirtäen tai eri välineiden avulla.

Erilaisilla harjoituksilla tuetaan lasten tilan ja tason hahmottamista. Lapsia kannustetaan tutkimaan kappaleita ja muotoja sekä leikkimään niillä. Lasten geometrisen ajattelun vahvistamiseksi heille järjestetään mahdollisuuksia rakenteluun, askarteluun ja muovailuun. Aikakäsittettä avataan esimerkiksi vuorokauden- ja vuodenaikojen havainnoimalla.

Ympäristökasvatuksen tavoitteena on vahvistaa lasten luontosuhdetta ja vastuullista toimimista ympäristössä sekä ohjata heitä kohti kestävästä elämäntapaa. Ympäristökasvatus sisältää kolme ulottuvuutta: oppiminen ympäristössä, oppiminen ympäristöstä sekä toimiminen ympäristön puolesta. Lähiluonto sekä rakennettu ympäristö ovat sekä oppimisen kohteita että oppimisympäristöjä.

Luonnossa ja rakennetussa ympäristössä retkeily sekä ympäristön tutkiminen ovat tärkeä osa varhaiskasvatusta. Myönteisten kokemusten kautta lapsi oppii nauttimaan luonnosta ja lähiympäristöstä ja hänen ympäristösuhteensa vahvistuu. Luonnon ilmiöitä havainnoidaan eri aistein ja eri vuodenaikoina. Niistä keskustellaan ja niitä tutkitaan. Samalla opetellaan ympäristöön liittyvien käsitteiden käyttöä. Eri kasvi- ja eläinlajien tunnistamisen harjoittelu vahvistaa

luonnon tuntemusta. Lasten kanssa opetellaan etsimään tietoa heitä kiinnostavista asioista. Luonto voi olla myös esteettisen kokemuksen ja rauhoittumisen paikka.

Lapsia ohjataan kunnioittamaan luontoa, sen kasveja ja eläimiä. Ympäristökasvatuksella edistetään kestävään elämäntapaan kasvamista sekä siinä tarvittavien taitojen harjoittamista. Näitä käytännön taitoja ovat esimerkiksi roskaamaton retkeily, kohtuullisuuden ja säästäväisyyden opettelu, ruokailuun liittyvä vastuullisuus, energian säästäminen sekä jätteiden vähentäminen esimerkiksi kierrätyksen, tavaroiden korjaamisen ja uudelleenkäytön avulla. Samalla lapsia ohjataan kiinnittämään huomiota tekojen vaikutuksiin.

Teknologiakasvatuksen tavoitteena on kannustaa lapsia tutustumaan tutkivaan ja kokeilevaan työtapaan. Lapsia ohjataan myös havainnoimaan ympäristön teknologiaa ja keksimään omia luovia ratkaisuja. Lapsia rohkaistaan tekemään kysymyksiä, etsimään niihin yhdessä vastauksia ja tekemään päätelmiä.

Lasten kanssa havainnoidaan arjessa esiintyviä teknisiä ratkaisuja ja tutustutaan tietoteknologiaan laitteisiin sekä niiden toimintaan. Erityistä huomiota kiinnitetään koneiden ja laitteiden turvalliseen käyttöön. Lapsille tarjotaan mahdollisuuksia toteuttaa omia ideoitaan esimerkiksi rakennellen eri materiaaleista sekä kokeilla eri laitteiden toimintaa. Lapsia kannustetaan kuvailemaan tekemiään ratkaisuja. Pulmia ratkotaan ja onnistumisista iloitaan yhdessä. Tavoite on, että lasten omakohtaisten kokemusten myötä herää ymmärrys siitä, että teknologia on ihmisen toiminnan aikaansaamaa. Toiminnassa voidaan hyödyntää lähiympäristön teknologisia ratkaisuja, esimerkiksi leluja, ja tutkia niiden toimintaperiaatteita.

18.5. Kasvan, liikun ja kehityn

Kasvan, liikun ja kehityn -oppimisen alueeseen sisältyy **liikkumiseen, ruokakasvatukseen, terveyteen ja turvallisuuteen** liittyviä tavoitteita. Varhaiskasvatuksen tehtävänä on luoda pohja lasten terveyttä ja hyvinvointia arvostavalle sekä fyysistä aktiivisuutta edistävälle elämäntavalle yhdessä huoltajien kanssa. Tämä oppimisen alue tukee erityisesti itsestä huolehtimiseen ja arjen taitoihin liittyvää laaja-alaista osaamista.

Varhaiskasvatuksen tavoitteena on innostaa lapsia **liikkumaan** monipuolisesti sekä kokemaan liikunnan iloa. Lapsia kannustetaan ulkoiluun ja liikunnallisiin leikkeihin kaikkina vuodenaikoina. Ohjatun liikkumisen lisäksi huolehditaan siitä, että lapsilla on riittävästi mahdollisuuksia päivittäiseen omaehtoiseen liikuntaan sekä sisällä että ulkona. Liikuntakasvatukseen tulee olla säännöllistä, ja lapsilähtöistä, monipuolista ja tavoitteellista. Riittävä fyysinen aktiivisuus on tärkeää lapsen terveelle kasvuille, kehitykselle, oppimiselle ja hyvinvoinnille. Fyysisellä aktiivisuudella tarkoitetaan erilaisia ja kuormittavuudeltaan eritasoisia liikunnan tapoja, kuten leikkimistä sisällä ja ulkona, retkeilyä sekä ohjattuja liikuntatuokioita. Ryhmässä liikkuminen kehittää lasten sosiaalisia taitoja, kuten vuorovaikutus- ja itsesäätelytaitoja. Fyysisen aktiivisuuden tulee olla luonteva osa lapsen päivää. Yhteistyössä huoltajien kanssa lapsia innostetaan liikkumaan myös vapaa-ajalla erilaisissa tiloissa ja ulkona erilaisissa olosuhteissa.

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on kehittää lasten kehontuntemusta ja -hallintaa sekä motorisia perustaitoja, kuten tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja. Liikkumisessa hyödynnetään eri aisteja sekä erilaisista materiaaleista valmistettuja, liikkumaan innostavia välineitä. Lasten liikkumisen tulee vaihdella luontevasti kestoiltaan, intensiteetiltään ja nopeudeltaan. Lasten tulee saada kokemuksia yksin, parin ja ryhmän kanssa liikkumisesta. Varhaiskasvatuksessa lapset saavat kokemuksia erilaisista liikuntaleikeistä, kuten perinteisistä pihaleikeistä sekä satu- tai musiikkiliikunnasta. Eri vuodenaikojaa tulee hyödyntää siten, että lapset saavat mahdollisuuksia opetella kullekin vuodenajalle tyypillisiä tapoja ulkoilla.

Säännöllisellä ja ohjatulla liikunnalla on tärkeä merkitys lasten kokonaisvaltaiselle kehitykselle ja motoriselle oppimiselle. Tämän vuoksi lasten motoristen taitojen suunnitelmallinen havainnointi on tärkeää. Henkilöstön tulee suunnitella päivän rakenne, sisä- ja ulkoympäristö sekä toiminnan sisällöt niin, että lapset voivat monipuolisesti nauttia liikkumisesta eri tilanteissa. Liikuntavälineiden tulee olla lasten käytettävissä myös omaehtoisen liikunnan ja leikin aikana. Varhaiskasvatuksessa huomioidaan liikuntavälineiden turvallisuus.

Ruokakasvatuksen tavoitteena on edistää myönteistä suhtautumista ruokaan ja syömiseen sekä tukea monipuolisia ja terveellisiä ruokatottumuksia. Lapsia ohjataan omatoimiseen ruokailuun ja monipuoliseen, riittävään syömiseen. Päivittäiset ateriahetket järjestetään kiireettömässä ilmapiirissä opetellen ruokarauhaa ja hyviä pöytätapoja sekä yhdessä syömisen kulttuuria. Eri aistien avulla ja tutkimalla tutustutaan ruokiin, niiden alkuperään, ulkonäköön, koostumukseen ja makuominaisuuksiin. Ruoasta keskusteleminen, tarinat ja laulut edistävät lasten ruokasanaston kehittymistä.

Varhaiskasvatuksessa pohditaan yhdessä lasten kanssa **terveyteen ja turvallisuuteen** liittyviä asioita. Lasten valmiuksia pitää huolta terveydestään sekä henkilökohtaisesta hygieniastaan tuetaan. Lasten kanssa keskustellaan liikkumisen, levon ja hyvien ihmissuhteiden merkityksestä hyvinvoinnille ja terveydelle. Lasten kanssa opetellaan turvallisuuteen liittyviä asioita päivittäisissä tilanteissa. Näitä voivat olla muun muassa pukeutumis-, ruokailu-, leikki- sekä ulkoilutilanteet. Varhaiskasvatuksessa harjoitellaan lähiliikenteessä liikkumista ja turvalliseen liikkumiseen liittyviä sääntöjä ja tapoja. Tavoitteena on tukea lasten turvallisuuden tunnetta, antaa heille valmiuksia pyytää ja hakea apua sekä toimia turvallisesti erilaisissa tilanteissa ja ympäristöissä.

19. Kieleen ja kulttuuriin liittyviä tarkentavia näkökulmia

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa kieleen ja kulttuuriin liittyvien näkökohtien katsotaan koskevan jokaista varhaiskasvatukseen osallistuvaa lasta. Lasten vaihtelevat kielelliset ja kulttuuriset taustat ja valmiudet nähdään yhteisöä myönteisellä tavalla rikastuttavana. Kieli- ja kulttuuritietoisessa varhaiskasvatuksessa kielet, kulttuurit ja katsomukset nivoutuvat osaksi varhaiskasvatuksen kokonaisuutta.

Eri kieli ja kulttuuritaustaisilla lapsilla tarkoitetaan muun muassa romaneja, viittomakielisiä sekä maahanmuuttajataustaisia lapsia. Kulttuurivähemmistöihin kuuluvilla lapsilla tulee olla mahdollisuus kasvaa monikulttuurisessa yhteiskunnassa oman kulttuuripiirin ja suomalaisen yhteiskunnan jäseniksi. Varhaiskasvatuksessa eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten varhaiskasvatus järjestetään siten, että lapsi toimii tasa-arvoisena ryhmän jäsenenä muiden lasten kanssa ja hänen sosiaalisia kontaktejaan tuetaan. Maahanmuuttajalapsen kohdalla varhaiskasvatuksessa noudatetaan samoja periaatteita kuin muidenkin lasten kohdalla.

Yhdessä huoltajien kanssa laaditaan lapsen yksilöllinen varhaiskasvatussuunnitelma, johon sisällytetään lapsen äidinkielen ja kulttuurin tukeminen. Lasta ohjataan ja autetaan suomen kielen oppimiseen, omaksumiseen ja käyttämiseen. Lapsen vanhempia kannustetaan ja tuetaan säilyttämään ja kehittämään lapsen omaa äidinkieltä. Tarvittaessa perhettä tuetaan eri yhteistyötahojen, kuten neuvolan ja sosiaalipalvelujen kanssa.

Yhteistyössä huoltajien kanssa edistetään lapsen kulttuuriperinteen jatkumista ja tuetaan lapsen mahdollisuutta ilmentää omaa kulttuuritaustaansa varhaiskasvatuksessa. On suositeltavaa käyttää tulkkia ensimmäisessä tapaamisessa ja jatkossa tarpeen mukaan.

Pyhäjoella varhaiskasvatuspalveluiden henkilöstöllä on käytettävissään Maahanmuuttajalapsi päivähoitossa - materiaali, josta voi hakea tukea ja neuvoja yhteistyöhön eri kieli- ja kulttuuritaustaisten perheiden ja lasten kanssa.

Varhaiskasvatustilain mukaan kunnan on huolehdittava siitä, että varhaiskasvatusta voidaan antaa lapsen äidinkielenä olevalla suomen, ruotsin tai saamen kielellä. Varhaiskasvatuksessa voidaan käyttää myös muita kieliä, kun se ei vaaranna varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa asetettujen tavoitteiden saavuttamista. Tällöin tulee huolehtia myös lapsen äidinkielenä olevan suomen/ruotsin kielen taidon kehittymisen tukemisesta. Henkilöstön, huoltajien ja eri kulttuuriyhteisöjen keskinäisellä yhteistyöllä edistetään lasten ja perheiden kulttuuriperinteen jatkumista ja tuetaan lasten mahdollisuutta ilmentää omia kulttuuritaustojaan. Kaksi- ja monikielisissä ympäristöissä lapsia rohkaistaan vuorovaikutukseen.

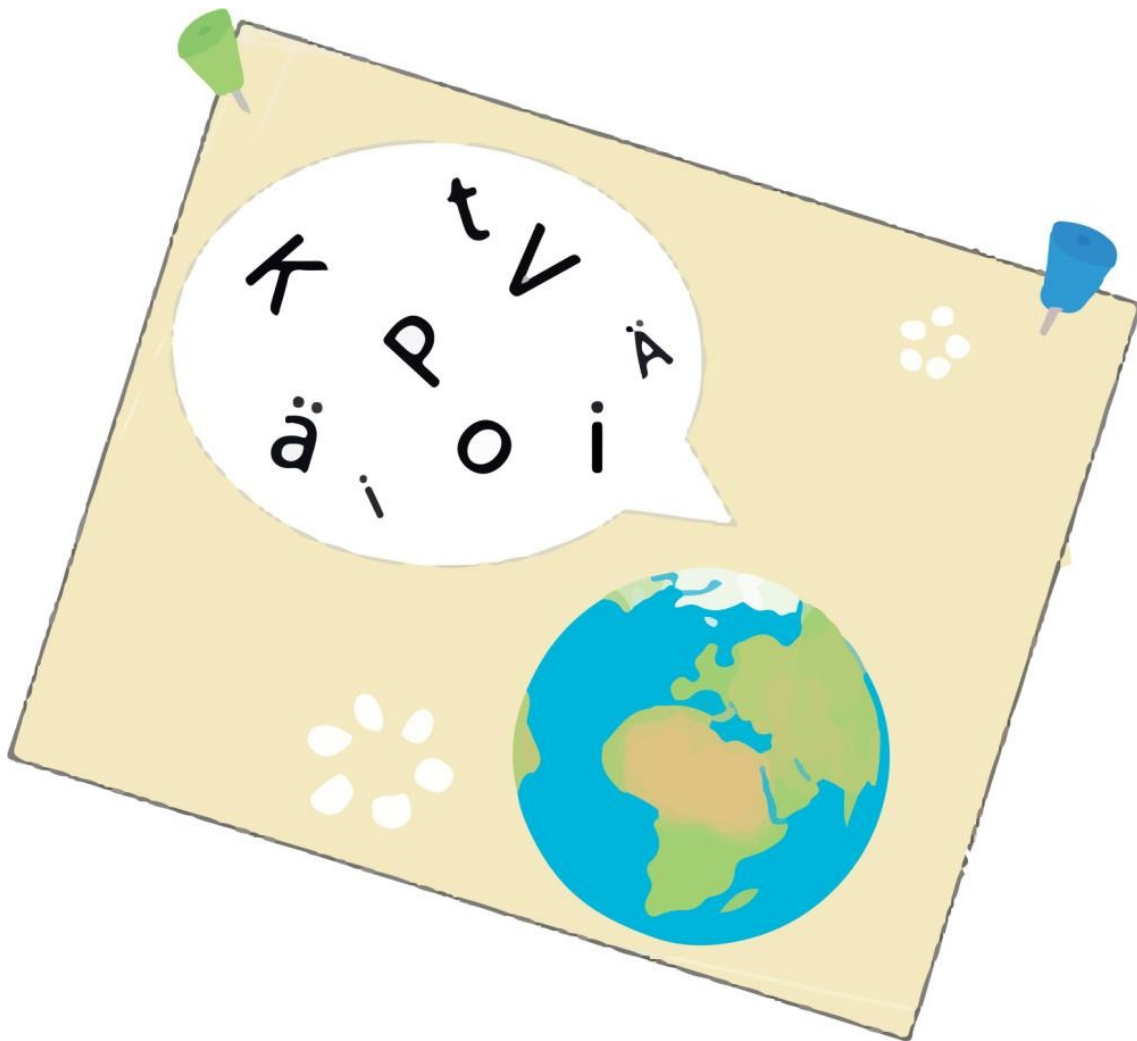
Varhaiskasvatukseen osallistuu lapsia, jotka puhuvat äidinkielineen sekä **ruotsia** että **suomea**. Näiden kaksikielisten lasten kielellisen kehityksen sekä identiteettien kehityksen kannalta on tärkeää, että molempia kieliä tuetaan ja lapsia kannustetaan niiden käyttöön.

Romanilasten varhaiskasvatuksen erityisenä tavoitteena on vahvistaa lasten myönteistä identiteettikehitystä ja tietoisuutta omasta historiastaan ja kulttuuristaan sekä lisätä lasten osallisuutta yhteiskunnassa. Lisäksi tuetaan lasten kielellistä kehitystä yhteistyössä lasten huoltajien ja romaniyhteisön kanssa. Mahdollisuuksien mukaan lapsille järjestetään tilaisuuksia käyttää ja omaksua romanikieltä. Henkilöstö vahvistaa romanien kieli- ja kulttuuriperinnön säilymistä yhteistyössä huoltajien kanssa.

Viittomakieltä käyttävien lasten varhaiskasvatus voidaan toteuttaa joko viittomakielisessä ryhmässä tai ryhmässä, joka koostuu viittomakielisistä ja puhuttua kieltä käyttävistä lapsista. Viittomakieli voi olla lapsen äidinkieli, ensikieli tai toinen kieli. Viittomakieltä käyttävät lapset voivat olla kuuroja, huonokuuloisia tai kuulevia. Viittomakielisen varhaiskasvatuksen tavoitteena on tukea ja vahvistaa lasten kieli- ja kulttuuri-identiteettiä antamalla heille mahdollisuus käyttää ja omaksua suomalaista tai suomenruotsalaista viittomakieltä yhteistyössä huoltajien kanssa. Tavoitteena on myös lisätä lasten valmiuksia toimia erilaisissa kieliympäristöissä sekä vahvistaa lasten suomalaista tai suomenruotsalaista viittomakielistä ilmaisua ja viittomavarantoa.

Varhaiskasvatuksessa tuetaan monipuolisesti **vieraskielisten** ja **monikielisten** lasten kielitaidon sekä kieli- ja kulttuuri-identiteettien ja itsetunnon kehittymistä. Suomen/ruotsin kielen taidon kehittymistä edistetään tavoitteellisesti kielitaidon eri osa-alueilla lasten tarpeista ja edellytyksistä lähtien. Monipuolisten vuorovaikutustilanteiden ja oppimisympäristöjen avulla lapsille tarjotaan mahdollisuuksia käyttää ja omaksua suomea/ruotsia toisena kielenä. Suomen/ruotsin kielen omaksumisen lähtökohtana on arkielämän konkreettinen kieli ja sen ilmaisuväranä. Kielen ymmärtämis- ja tuottamistaitojen kehittyminen nivoutuvat toisiinsa. Lapsi saa valmiuksia havaintojen tekemiseen sekä oman ajattelunsa, tunteidensa ja mielipiteidensä ilmaisemiseen tilanteeseen ja itselleen sopivalla tavalla.

Osa lapsista tutustuu suomalaiseen kulttuuriin ja suomen/ruotsin kieleen vasta tullessaan varhaiskasvatukseen. Varhaiskasvatus tukee lapsen kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Huoltajille kerrotaan suomalaisen varhaiskasvatustoiminnan tavoitteista, sisällöistä ja menetelmistä. Huoltajien kanssa keskustellaan perheen kielellisestä ympäristöstä, kielivalinnoista, monikielisten ja -kulttuuristen identiteettien muodostumisesta sekä äidinkielen tai -kielten kehityksen vaiheista ja merkityksestä. Vastuu lasten oman äidinkielen ja kulttuurin säilyttämisestä ja kehittämisestä on ensisijaisesti perheellä.

20. Tuen järjestämistä ohjaavat periaatteet

Lapsi voi tarvita varhaiskasvatuksessa tukea fyysisen, tiedollisen, taidollisen, tunne-elämän tai sosiaalisen kehityksen osa-alueella. Tuen tarve voi syntyä myös tilanteessa, jossa lapsen kasvuolot vaarantuvat tai eivät turvaa hänen terveyttään tai kehitystään. Tuen tarpeen kesto voi vaihdella eri pituisia aikoja.

Kehityksen ja oppimisen tuki on osa laadukasta varhaiskasvatuksen toimintaa ja kuuluu kaikille sitä tarvitseville lapsille.

Riittävän aikaisella ja oikein kohdennetulla tuella sekä tarkoituksenmukaisella tuella voidaan edistää lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia. Samalla voidaan ehkäistä lapsen ongelmien syntymistä, kasvamista ja monimuotoistumista.

"Tarttumalla pienen lapsen pieniin vaikeuksiin riittävän varhain, voidaan ehkä estää isompien lasten isompien ongelmien syntyminen."

Tuen järjestämisen lähtökohtana ovat lapsen vahvuudet sekä oppimiseen ja kehitykseen liittyvät tarpeet. Kehityksen ja oppimisen tuki rakentuu lasten yksilöllisiin tarpeisiin vastaamisesta sekä yhteisöllisistä ja oppimisympäristöihin liittyvistä ratkaisuista. Varhaiskasvatuksessa huolehditaan siitä, että jokainen lapsi kokee itsensä hyväksytyksi omana itsenään sekä ryhmän jäsenenä. Kannustamalla lasta ja antamalla hänelle mahdollisuuksia onnistumisen kokemuksiin tuetaan lapsen myönteisen minäkuvan kehittymistä.

Lapsen tuen tarpeen havaitsemisessa sekä tuen suunnittelussa ja toteuttamisessa yhteistyö lapsen, huoltajien, lastentarhanopettajan, erityislastentarhanopettajan sekä varhaiskasvatuksen muun henkilöstön kanssa on tärkeää. Tuen tarpeen havainnointi ja tuen antaminen kuuluvat koko henkilöstölle heidän koulutuksensa, työnkuvan ja vastuiden mukaan. Sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstö osallistuu tarpeen mukaan lapsen tuen suunnitteluun ja arviointiin. Asiantuntijan lausunto on tarpeen silloin, jos lapsen tilanne on niin haastava, että ryhmäkokoon tulee vaikuttaa (kaksipaikkaisuus), lapsi tarvitsee avustajan tai muita tukitoimia.

Lapsen tarvitsema tuki kirjataan päiväkodissa tai perhepäivähoidossa olevan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan. Siihen kirjataan lapsen kehityksen ja oppimisen tukeen liittyvät vastuut ja työnjako, tukitoimenpiteet sekä niiden toteuttamistapa ja arviointi.

Lapsen kehityksen ja oppimisen tuki järjestetään osana varhaiskasvatuksen päivittäistä toimintaa. Tuki annetaan ensisijaisesti erilaisin joustavin järjestelyin lapsen omassa päiväkotitai perhepäivähoitoryhmässä. Pyhäjoella erityistä tukea tarvitsevat lapset on sijoitettu pääasiallisesti Päiväkoti Kivitaskuun.

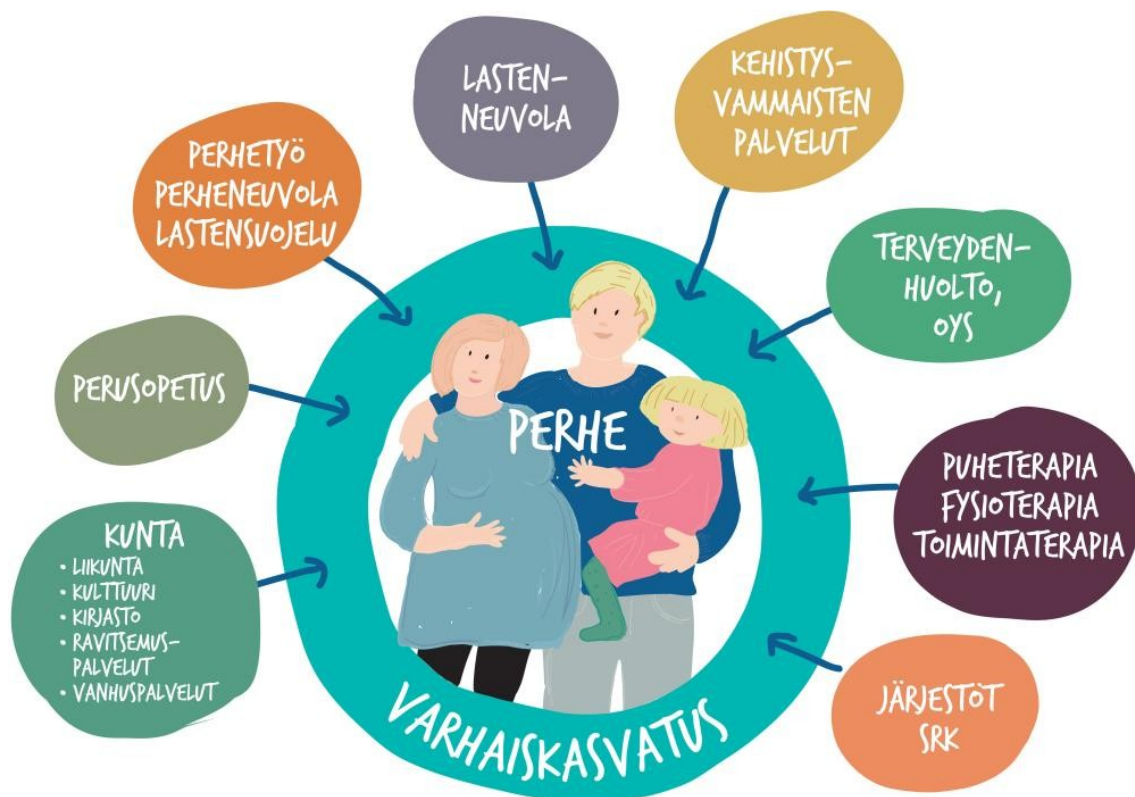
21. Yhteistyö lapsen, huoltajan ja muiden asiantuntijoiden kanssa tuen aikana

Varhaiskasvatusta järjestään yhteistyössä lapsen ja huoltajien kanssa niin, että lapsi saa kehityksensä ja tarpeidensa mukaista kasvatusta, opetusta ja hoitoa. Yhteistyötä tehdään perheiden lisäksi eri alojen ammattilaisten kanssa erityisesti silloin, jos lapsella on erityisen tuen tarvetta. Lapsen ja perheen tilanteesta saadaan tällöin kokonaisvaltaisempi kuva ja eri tahot voivat tukea lasta ja toistensa työtä parhaalla mahdollisella tavalla.

Mikäli lapsella on erityisen tuen tarvetta tai henkilöstöllä herää huoli lapsen hyvinvoinnista otetaan yhteyttä lapsen huoltajiin keskustellen lasta koskevien asioiden käsittelystä, tietojen saannista, niiden luovuttamisesta sekä salassapidosta. Tuen tavoitteet saavutetaan parhaiten osapuolten välisellä yhteistyöllä. Huoltajien kanssa keskustellaan tuen saamisen mahdollisuuksista ja keskeisistä periaatteista. Heidän kanssaan sovitaan annettavasta tuesta ja tuen toteuttamisen muodoista. Lapsi osallistetaan yhteistyöhön tarkoituksenmukaisella tavalla, huomioiden hänen ikänsä ja kehitysvaiheensa. Varhaiskasvatuspalveluissa on käytössä Lapset puheeksi -toimintamenetelmä, jota käytetään lapsen vahvuuksien ja tuen tarpeiden kartoittamiseksi.

Varhaiskasvatuksessa ollaan yhteydessä esiopetuksen henkilökuntaan erityisesti lapsen siirtyessä varhaiskasvatuksesta esikouluun. Tiedonsiirto hoidetaan huoltajien luvalla. Tarvittaessa lapsi voi saada pidennetyn oppivelvollisuuden ja päätös siitä tehdään hyvissä ajoin, ennen lapsen siirtymistä kouluun.

Varhaiskasvatuksen tukimuotoja ovat muun muassa lastenneuvola, perheneuvola, fysio-, toiminta- ja puheterapeuttiset palvelut, sosiaalipalvelu, vammaispalvelu ja kerhotoiminta. Lapsen etu on aina tärkeintä monialaisessa yhteistyössä ja sitä toteutetaan ensisijaisesti huoltajien suostumuksella.

Kuvio yhteistyön muodoista perheen ja varhaiskasvatuksen kanssa.

22. Tuen toteuttaminen varhaiskasvatuksessa

Varhaiskasvatukseen osallistuminen on hyvä perusta lapsen kehitykselle, oppimiselle ja hyvinvoinnille. Vaikeuksia ehkäistään ennalta pedagogisilla järjestelyillä ja erilaisilla työ tavoilla. Näihin kuuluvat muun muassa suunnitelmallinen toiminnan eriyttäminen, ryhmien joustava muuntelu ja oppimisympäristöjen muokkaaminen. Selkeä päiväjärjestys ja päivittäisten toimintojen rytmittäminen tukevat kaikkia lapsia.

Lapsen tuen tarve voi olla lyhytaikaista ja vähäistä. Silloin voi riittää yksittäinen tuen muoto tai järjestelyt, joilla tilanteeseen vaikutetaan mahdollisimman nopeasti ja varhaisessa vaiheessa. Osa lapsista tarvitsee enemmän ja säännöllistä tukea tai samanaikaisesti useita tuen muotoja toisiaan täydentävinä.

Toiminnassa pyritään siihen, että lapsi saa elää mahdollisimman tavallista arkea mahdollisimman tavallisessa toimintaympäristössä niin, että ympäristöä mukautetaan lapsen tarpeisiin nähden. Tuen tarve pyritään toteuttamaan mahdollisimman pitkälle yleisten varhaiskasvatuspalveluiden yhteydessä. Lapsi saa elää tutussa ympäristössä tuttujen lasten ja aikuisten kesellä.

Toiminnassa pyritään siihen, että tukea tarvitseva lapsi osallistuu mahdollisimman paljon samoihin toimintoihin muun ryhmän kanssa. Hänen erityistarpeensa huomioidaan niin, että hän pystyy toimimaan ryhmän mukana ja toisaalta ryhmän toiminta suunnitellaan niin, että erityistä tukea tarvitseva lapsi pystyy siinä toimimaan.

Tukea tarvitsevan lapsen sosiaalisia kontakteja tuetaan pyrkien siihen, että hän voi toimia ja leikkiä ryhmässä tasavertaisesti muiden lasten kanssa hyvässä vuorovaikutuksessa.

Varhaiskasvatuksessa lapselle voidaan antaa tukea monin tavoin. Varhaiskasvatuksen työtapoja ja oppimisympäristöjä muunnellaan lapsen yksilöllisten tarpeiden mukaan. Tuki voi sisältää pedagogisia, rakenteellisia ja hyvinvointia tukevia muita järjestelyjä.

Pedagogisia järjestelyjä ovat esimerkiksi

- erityislastentarhanopettajan konsultoiva tai jaksottainen tuki
- lapsikohtainen ohjaaminen
- tulkitsemis- ja avustamispalvelut
- erityisten apuvälineiden käyttö
- tieto- ja viestintäteknologian käyttö
- viittomien ja kuvien käyttö
- muu kielen ja kommunikoinnin tukeminen.

Rakenteellisia järjestelyjä ovat muun muassa ryhmän lapsimäärän pienentäminen sekä henkilöstön mitoittamiseen tai rakenteeseen liittyvät ratkaisut.

Hyvinvointia tukevia muita järjestelyjä ovat esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiantuntijoiden antama ohjaus ja konsultaatio.

Kun tuen tarve johtuu lapsen vaikeasta vammasta, sairaudesta, kehityksen viivästyästä tai sosioemotionaaliseen kehitykseen liittyvästä tuen tarpeesta, tarvitsee lapsi yleensä koko-aikaista, jatkuvaa ja yksilöllistä tukea. Tällöin lapsella on usealla kehityksen osa-alueella haasteita tai jollakin alueella erittäin suuri tuen tarve. Lapsen kehityksen ja oppimisen tuki vertaisryhmässä edellyttää suunnitelmallisuutta, erityisosaamista sekä mahdollisesti erilaisia järjestelyjä tai apuvälineitä. Lapsi tarvitsee apua ryhmässä toimimiseen, toiminnallista eriyttämistä sekä aikaa perustaitojen harjoitteluun. Tällöin tuki voi edellyttää henkilöstön erityispedagogisen tai sairaanhoidollisen osaamisen vahvistamista tai monialaista yhteistyötä sosiaali- ja terveydenhuollon asiantuntijoiden kanssa. Tarpeen muodosta riippuen lapsella voi olla henkilökohtainen avustaja päivähoiton arjessa auttamassa.

23. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma tuen aikana

Lapsen tarvitsema tuki, tukitoimenpiteet ja niiden toteuttaminen sekä niihin liittyvät vastuut ja työnjako kirjataan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan. Sen laadinnasta ja arvioinnista vastaa varhaiskasvatuksen työntekijä ja/tai erityislastentarhanopettaja yhteistyössä muun henkilöstön ja lapsen huoltajien kanssa. Huoltajien ja lapsen osallisuutta suunnitelman laatimisessa ja arvioinnissa tuetaan.

Tuen toteutumista arvioidaan ja suunnitelma tarkistetaan vähintään kerran vuodessa. Annetun tuen vaikuttavuutta tulee arvioida säännöllisesti ja suunnitelma tulee muuttaa tarpeen mukaan. Toiminnan tavoitteiden saavuttaminen tulee kirjata ja tavoitteita muuttaa uutta tarvetta vastaavaksi. Suunnitelmasta tulee ilmetä, jos tuen tarve ja toimenpiteet ovat päättyneet. Tuen tarve arvioidaan aina lapsen aloittaessa esiopetuksen.

Kun lapsi saa kehitykseensä ja oppimiseensa tukea, hänen varhaiskasvatussuunnitelmaansa tulee kirjata seuraavat asiat:

Pedagogiset ja rakenteelliset ratkaisut

- oppimisympäristöihin liittyvät ratkaisut
- henkilöstön mitoitukseen ja ryhmärakenteeseen liittyvät ratkaisut
- lapsen tukeen liittyvät ratkaisut, esimerkiksi toiminnan eriyttäminen, lapsikohtainen ohjaaminen, pienryhmätoiminta tai viittomien ja kuvien käyttö
- tulkitsemis- ja avustamispalvelut sekä apuvälineiden käyttö.

Tuen edellyttämä yhteistyö ja palvelut

- yhteistyö lapsen ja huoltajien kanssa
- lapsen tuen toteuttamisen vastuut
- erityisasiantuntijoiden, kuten erityislastentarhanopettajan palvelujen käyttö
- sosiaali- ja terveydenhuollon asiantuntijoiden antama ohjaus ja konsultaatio
- mahdollisten kuljetusten järjestelyt ja vastuut.

Tuen seuranta ja arviointi

- tavoitteiden toteutumisen seuranta
- tukitoimien vaikutusten arviointi sekä arviointiajankohdat.

24. Pedagogisen toiminnan arviointi ja kehittäminen

Varhaiskasvatuksen järjestäjän tehtävänä on arvioida säännöllisesti antamaansa varhaiskasvatusta sekä osallistua myös ulkopuolisen varhaiskasvatustoiminnan arviointiin. Tärkeää on toiminnan säännöllinen kehittäminen. Varhaiskasvatuksen laadunhallinnan, arvioinnin ja kehittämisen tavoitteena on turvata varhaiskasvatuksen hyvä laatu eri toimijoiden näkökulmasta. Tämä edellyttää, että työtä tehdään systemaattisesti ja organisoidusti. Toimintaa arvioidaan sovituin perustein ja menetelmin. Tuloksia hyödynnetään toiminnan suunnittelussa ja kehittämisessä. Arviointi ja toiminnan kehittäminen nivoutuvat toisiinsa ja se vaatii pitkäaikaista sitoutunutta kehittämistä, hyvää suunnittelua ja koulutusta, jotta se voi muotoutua jatkuvaksi ja luonnolliseksi osaksi arkipäivän työtä.

Päivähoidon johtaja valvoo, ohjaa ja tukee eri päivähoitoyksiköissä ja perhepäivähoidossa toteutettavaa varhaiskasvatusta.

Varhaiskasvatuksen asiakaspalautetta kerätään vähintään kerran vuodessa huoltajilta ja lapsilta laatukselyillä. Varhaiskasvatusyksiköt arvioivat omaa toimintaansa eri menetelmillä ja työvälineillä. Näitä ovat esimerkiksi lapsen varhaiskasvatussuunnitelma. Tavoitteena on tehdä jokaiselle lapselle oma kasvunkansio. Lapsikohtaisten suunnitelmien tekeminen tukee arvioivan työtöteen kehittymistä.

Suunnittelun tulee olla jatkuva prosessi, missä arvioidaan varhaiskasvatusyksikön suunnitelmaan kirjattujen tavoitteiden toteutumista. Yksikön toimintaa suunnitellaan ja kehitetään arvioinnin tulosten pohjalta. Toimintaa arvioidaan yksilö-, ryhmä- ja työyhteisötasolla sekä lasten huoltajilta saadun palautteen perusteella yhteistyössä henkilöstön, lasten, huoltajien ja päättäjien kanssa.

Eri lähteistä peräisin olevan arviointitiedon pohjalta kehitetään työntekijöiden ammattitaitoa ja palvelujen kokonaisuutta vastaamaan asiakkaiden tarpeisiin. Varhaiskasvatuksen laadun parantaminen ja työmenetelmien uudistaminen on Pyhäjoen kunnan varhaiskasvatustalveluiden painopistealueena tulevina vuosina.

